Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэй гарана | № 301 (14412) | 1976 оной декабриин 25, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

ДУНДА ШАТЫН ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДТЭ САГ ҮРГЭЛЖЫН АНХАРАЛ

КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүд дотор манай ороной арадай ажахын амин шухала һалбаринуудай нэгэн болохо хүдөө ажахые саашадань улам хүгжөөхэ, ашаг үрыень дээшэлүүлхэ талаар тодорхой түсэбүүд, зохихо [хэмжээ]нүүд хараалагданхай. Тиихэдээ газар тарялангай болон мал ажалые урагшатай һайнаар эрхилхэ, ажалай үн[дэ]р бүтээсэ туйлаха, хүдөө ажахын продукци эрхим шанартайгаар, элбэг дэлбэгээр абадаг болохо гээшэ нэн түрүүн бүхы шатын мэргэжэлтэдэй кадрнуудһаа дулдыдадагынь партиин съездшье, КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1976 оной) Пленумшье онсолон тэмдэглэһэн байна. Энэ тон шухала асуудалда партиин үдэр бүри анхаралаа [хан]дуулжа байдагые эндэ һая гаргаһан «Дунда шатын хүтэлбэрилэгшэдэй, механизаторнуудай болон элдэб мэргэжэлтэдэй бусад кадрнуудаар хүдөө ажахые бэхижүүлхын тула КПСС-эй Ростовско обкомой ябуулдаг хүдэлмэри тухай» партиин Центральна Комитедэй тогтоол эли тодоор гэршэлнэ.

КПСС-эй октябриин Пленум дээрэ хүдэлмэриин ашаг үрэ ба шанар тухай хэлэхэдээ, Л. И. Брежнев «Ашаг үрэ болон шанарай түлөө тэмсэл юун бэ гэхэдэ, хүтэлбэрилэгшэ ба мэргэжэлтэ бүхэн ленинскэ ёһоор ажаллаха, хүтэлбэриин ленинскэ эрдэмые шудалха, үйлэдбэри түсэблэхэ ба эмхидхэлгын мүнөө үеын арга методуудые хэрэглэхэ, эрдэм, техникын дэбжэлтые эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлхэ ёһотой» гэжэ элдэб шатын кадрнуудай ямар ехэ үүргэ дүүргэдэг, дүүргэхэшье байһан тухай тэмдэглээ бэлэй. [Ушар] иимэһээ манай парти болон Совет правительство энэ [э]хэ, холын хараатай зорилго бэелүүлхын тула бодото хэмжээнүүдые абажа байдагынь мэдээжэ. Энээниие манай республикын колхоз, совхозуудай жэшээ дээрэһээ хаража болоно.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай хүдөө ажахын мүнөө үеын шэнэ техникэ, машина болон зэр зэмсэгүүдые олоор абажа, хаа хаанагүй оньһожоруулагдамал малай ехэ байгалганууд-комплексууд бодожо, ажал хүдэлмэри оньһон техникын болон электрын элшэ хүсөөр ябуулагдадаг боло[н]о байнхай. Газар тарялангай ажал бүхы дээрэ элдэб [янза]ын оньһон техникэ, машинын хүсөөр мүнөө үедэ бүтээгдэнэ.

Жэлһээ жэлдэ колхоз болон совхозуудта, хүдөө ажахын [б]усадшье һалбаринуудта тусхай эрдэм һургуулитай мэргэжэлтэд олошоржо байһаниинь һайшаалтай. Манай республикын колхоз бүхэндэ дунда зэргээр (хүтэлбэрилхы [ш]алтариие оруулаад тоолоходо) 23 дээдэ ба тусхай дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэд, харин совхоз бүхэндэ 28 [ий]мэ мэргэжэлтэй хүнүүд хүдэлжэ байна. Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй болон механизаторнуудай 27,5 процентынь дээдэ, 41,0 процентынь тусхай дунда эрдэмтэй хүдэлмэрилэгшэд болоно. Эдэмнай манай республикын хүдөө ажахые улам саашань хүгжөөхэ хүн [б]эш бэшэ ажал хүдэлмэри дааба, эдэбхи үүсхэлээ, бэлиг шадабаряа гаргажа, партиин табиһан ехэшье, орёошье зорилгонуудые амжалтатай түгэс бэелүүлжэ байна. Л. И. Брежневэй хэлэгшээр «...һайн һайхан үгэнүүдые хэлэхэ бэшэ, харин ажалаар» хүдэлмэрилэгшэд мүн гээшэ.

Хүдөө ажахын тон харюусалгатай участогууд дээрэ дунда шатын хүтэлбэрилэгшэд хүдэлнэ. Эдэнэй тоодо ажал хүдэлмэриеэ эрхим һайнаар эрхилдэг, хүн зондо энэрхы сэдьхэлээр хандадаг, үгэеэ тэдэнтэй ойлголсодог, бүхы хүсэл эрмэлзэлгөө дайлгагдаһан ажалдаа зорюулдаг хүдэлмэрилэгшэд олон. Нэн түрүүн Захаамиинай аймагай Хамниин совхозой отделениин эрхилэгшэ С. А. Шойдонов, Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгын совхозой отделениие эрхилэгшэ, ветврач Б. С. Бальжинимаев, Хориин аймагай Анаагай совхозой хониин ажалай бригадир ветврач Ц-Д. Бараднев, Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тракторно-тарян ажалай бригадын бригадир А. Ш. Вамбуев, Бэшүүрэй аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой Заганай адагай МТФ-е даагша И. И. Паньков, Кабанскын аймагай «Шергинский» совхозой Фофановско һүүлэнии фермые даагша А. П. Изюрьев болон бусадай ашатай ажал хүдэлмэри онсо тэмдэглэхэ зэргэтэй.

Ажахынуудай отделени, бригада болон фермэнүүдые [даа]гшанар үндэр баян ургаса абахын, адууһа малайехтла [м]оо толгойе олошоруулхын, элдэб зүйлэй хүдөө ажахын продукци ехээр абажа, гүрэндэ тушаахын, түсэбтэ даабаринуудаа болон социалис уялгануудаа али бүхы талаарнь дүүргэхын тула жэлһээ жэлдэ, үдэрһөө үдэртэ эрдэмтэй шанар хүдэлжэ байнхай. Мүнөө жэлэй хүндэ хүшэр, бэрхэшээлтэйшье үбэлжэлгын үедэ мал ажалай [ажал] шэнэ дээшэлүүлхын түлөө хүсэл оролдолгоо, мэргэжэл шадабаряа тэдэмнай ехэтэ гаргана.

Мүнөө үедэ дунда шатын хүтэлбэрилэгшэдые шэлэн абахо, тааруулан табиха ба хүмүүжүүлхэ асуудал бүри ехэ удха шанартай болоо. Хүдөө ажахын энэ харюусалгатай участогуудта... дуршалтай, политическэ талаараа бэлэдхэлтэй, ажалшадай коллективүүдые эмхидхэжэ, хүмүүжүүлжэ шадаха, мүнөө үеын научно-техническэ үргэлжэ һуури дээрэ үйлэдбэри шадамарһаар хүтэлбэрилжэ шадаха мэргэжэлтэдэй байха тухай КПСС-эй ЦК-гай дээрэ дурсагдаһан тогтоол соо онсо тэмдэглэгдэнэ.

Тэрэнтэй хамта, манай республикын колхоз болон совхозуудай дунда шатын хүтэлбэрилэгшэдэй дунда [дээ]дэ тусхай дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэд ехэ үсөөн байна. Жэшээлхэдэ, совхозуудай отделениинүүдые эрхилэгшэдэй 58 процентынь, газар тарялангай бригадануудай бригадирнуудай — 76 процентынь, мал ажалай фермэнүүдые [даа]гшанарай 75,5 процентынь, тусхай эрдэмгүй, юрын дүй дуршалтай хүнүүд болоно. Ушар иимэһээ мүнөө үедэ дунда шатын хүтэлбэрилэгшэдөөр тусхай эрдэм һургуулитай, дүй дуршалаар баян мэргэжэлтэдые табиха гээшэ шухала асуудал болоно. Олон жэлдэ амжалтатай һайнаар хүдэлжэ байһан хүнүүдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ, дунда ба [дээ]дэ һургуулинуудта эльгээхэ, заочно аргаар һургаха талаар партиина, совет болон ажахын органууд зохихо хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Үбэлэй сагта хүдөөдэ ганцашье малшад болон механизаторнуудай бэшэ, харин бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй һуралсал ябуулхада таатай зохид үе гэжэ хэндэшье мэдээжэ. [Тиих]эдэ механизаторнуудай, зооветеринарна болон агрономическэ, экономическэ һуралсал һайнаар, ехэ эрилтэтэйгээр ябуулха тон шухала.

Үйлэдбэриин шухала участогуудые — отделениинүүдые, бригадануудые болон фермэнүүдые даагшад, хүтэлбэрилэгшэд парти болон Совет правительствын анхаралда [э]нэ ажалай амжалтануудаар харюусаха байһандань баталаар этигэнэбди.

ТҮРҮҮ КОЛЛЕКТИВҮҮДЭЙ ЭРШЭТЭ АЖАЛАЙ БАЯСАМА ДҮНГҮҮД

ХЭЛЭҺЭНЭЭ ХОЛО ҮЛҮҮЛЭЭ

М. И. Калининай нэрэмжэтэ Улаан-Үдын локомотивна депогой хүдэлмэришэд арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ хараалһан түсэбөө декабриин 25-да дүүргэхэ социалис уялга абаа бэлэй. Тиин эдэнэр жэлэй эхинһээ хойшо социалис мүрысөө үргэн далайсатайгаар ябуулжа эхилһэн юм. Мүнөө тэдэнэр түсэбтэ даабаряа декабриин найманда дүүргээд, 1977 оной түсэбөөр хүдэлжэ байнхай.

Партиин Центральна Комитедэй октябриин Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн гүнзэгы удхатай үгөөр урмашаһан депогой хүдэлмэришэд бүри һайнаар ажаллана.

Тиимэ поездын жолоошон В. С. Сибиряков жэлэйнгээ түсэб абаһан социалис уялгаа болзорһоонь урид дүүргэжэ, коллектив соогоо шалгарба. Нүхэр Сибиряков түсэбэй ёһоор 126,3 миллион тонно-километр ашаа шэрэхэ һаа, тэрэнээ бүри ноябриин эхеэр үлүүлэн дүүргээ, арбан нэгэн һарын туршада 140,5 миллион тонно-километр ашаа шэрэһэн байна. Тус коллективэй жара гаран машинистнар ноябриин хуушаар жэлэйнгээ түсэб дүүргээд, арбадахи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбөөр ажаллажа эхилэнхэй. Тэдэнэй дундаһаа А. Л. Кушнарев, И. С. Гомзяков, Б. И. Соловьев болон бусадые нэрлэмээр.

Эдэнэр жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 2,5 миллион тонно ашаа арадай ажахын элдэб һалбаринуудта хүргэхэ уялга абаба.

Э. ФАДЕЕВ.

ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

«Маяк» колхоз Улаан-Үдын аймагай түрүү ажахынуудай нэгэн юм.

Ажахы гүрэндэ мяха худалдаха жэлэйнгээ түсэб һара урид дүүргэжэ, бүхыдөө 4314 центнер мяхан бэлэдхэлэй пунктда оруулагдаба. Энэнь жэлэй түсэбһөө 214 центнерээр үлүү болоно. Нёдондонойхитой жэшэбэл 9 центнерээр ехэ мяхан гүрэндэ худалдагдаа. Энэ амжалта колхозой түрүү малшад Петр Андрианович Кудряшов, Моисей Васильевич Матвеев, Филипп Самсонович Черных болон бусадай габшагай һайнаар хүдэлһэнэй ашаар туйлагдаа хэн юм. Дурсагдаһан эдэ нүхэднай ноябрь һара соо дэгэжэ абаһан малайнгаа толгой бүриин шэгнүүр дундаа зэргээр 750—800 граммаар нэмээжэ шадаа.

Мүн эндэхи һаалишадшье яһала һайн хүдэлжэ байна. Декабриин 23-ний мэдээсээр, 15 мянган центнер һү гүрэндэ худалдагдаа. Жэлэйнгээ түсэб декабриин долоондо дүүргэгдэв. Һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ дуршалтай һаалишан Ефросинья Ивановна Павлова 11 һарын туршада үнеэн бүриһөө 2717 килограмм һү һаажа, түрүү һуурида ябана.

А. НАГАСЛАЕВ.

АЙМАГАЙ ЗАГАҺАШАД ҮГЭДӨӨ ХҮРЭБЭ

Байгал далайн эрье, тохой мүльһөөр хушагдажа, хүйтэн жабар шууяса үлеэнэ. Тиибэшье һаань, загаһашад олзоборилгоёо үргэлжэлүүлһээр. Энэ жэлдэ «Байкал» колхоз эрхим амжалтатай. Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ тус колхоз загаһа бариха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа һаяхан мэдээсэбэ. Тиин жэлэй туршада 1700 центнер загаһа бариха түсэбөө 3066 центнертэ хүргэбэ. Загаһа баригшадай дундаһаа Ажалай Улаан Тугай ордентэ Н. А. Суворовой хүтэлбэрилдэг бригада онсо шалгаранхай. Энэ бригадын гэшүүд ган сахан ноябрь һарада баян олзотой байжа, абаһан уялгаа хэдэн зуугаад центнерээр үлүүлһэн байгаа. Мүн М. И. Поповой, И. С. Ермаковой, Г. И. Кыштымовой хүтэлбэрилдэг бригаданууд дүрбэдэхи кварталай түсэбтэ даабариһаа гадуур олон центнер загаһа бариһан байна.

Тэрэшэлэн «40 лет Октября» колхозой, Хүндэлэлэй тэмдэг ордентэ А. И. Темниковэй бригада ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Загаһа олзоборилдог аймагай ажахынууд 14.600 центнер загаһа гүрэндэ тушааха түсэб уялгануудаа үлүүлэн дүүргэбэ. Мүнөө эдэнэр жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 1600 центнерһээ бага бэшэ загаһа бариха зорилгоёо дүүргэхэ дүтэлэнхэй.

А. ХАЛТУЕВ.

Кабанскын аймаг.

ХАРЮУМНАЙ — ЭРШЭТЭ АЖАЛ

Хориин аймагай Хүрбын леспромхозой хүдэлмэришэд түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлые ажалай үндэр амжалтаар түгэсхэжэ байна. Тус леспромхозой коллектив жэлэй эхинһээ хойшо габьяатай һайнаар ажаллажа, гүрэнэй түсэб болон абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй тэмсэв.

Тус коллектив модо бэлэдхэхэ жэлэйнгээ түсэб декабриин 13-да дүүргэжэ, бүхыдөө 35 мянган кубическа метр модо доодо складта буулгаһан байна. Энэ амжалтада зорюулагдаһан баяр митинг болоно.

Леспромхозой партийна организациин секретарь Л. С. Рыжаков митинг нээжэ, КПСС-эй XXV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө габьяатайгаар ажаллажа байгаа түрүүшүүлые халуунаар амаршалба. Тиихэдэ эрхим жолоошон Д. В. Иванов үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ тэмдэглээ: «КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй 70 наһанай ой бүхы совет арад, тэрэ тоодо манай коллектив баяртай урматайгаар тэмдэглэбэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ дэлхэй дээрэ амгалан байдал тогтоохо, нүхэрлэл найрамдал бэхижүүлхэ, ядерна бүү зэбсэг хурагаха арадуудай хани барисаа улам хүгжөөхэ талаар хэһэн Л. И. Брежневэй эсэшэ сусашагүй ажал ябуулга бидэнэй зүрхэ сэдьхэл баясуулна, шэнэ зориг бадаруулна. Бидэ жолоошод бүхы хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллажа, байгша оной дүүрэтэр түсэбһөө үлүү 15 мянган кубометр модо шэрэхэ зорилготойбди».

Үглөөнэй 9 час. Анаагай совхозой түбэй МТМ соо хүн зон олон. Совхозой партийна комитедэй секретарь В. Ж. Абидуев митинг нээбэ.

Һүүлээрнь Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеран, совхозой жолоошон Иван Демидович Ткаченкода үгэ үгтэбэ. Дайнай хүшэр хүндэ жэлнүүдые һанан хоорахадаа, совет арадай зол жаргалта ажабайдал бүри һайжаруулха талаар манай Коммунис парти, тэрэнэй ЦК, Леонид Ильич Брежнев тон ехэ ажал ябуулна гээд тэрэнэй хэлэхэдэ, митингдэ хабаадагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Митинг дээрэ үгэ хэлэһэн совхозой ахамад ветеринарна врач Г. И. Машанов, ахамад инженер Д. Е. Андриевский болон бусад парти, правительствынгаа һуулишагүй анхаралда үндэр бүтээсэтэ ажалаараа харюусахабди гэжэ мэдүүлээ.

С. ОЧИРОВ.

Хүйтэн уларилтай Хойто-Байгалай аймагта үнеэн бүхэнһөө ехэ һү абаха гээшэ нилээд хүшэр хэрэг гэжэ хэндэшье мэдээжэ. «Северный» совхозой һаалишад оролдосотой бэрхэ ажалаараа аймаг дотороо суурхажа байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү һаалишан Наталья Николаевна Непомнящих. 19 үхэр даажа абаһан һаалишан үнеэн бүриһөө 11 һарын турша соо 1812 килограмм һү һааһан байна. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

«САЛЮТ-5» ЗУРГАА ҺАРА СОО ХҮДЭЛМЭРИЛЖЭ БАЙНА

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). 1976 оной июниин 22-то Газар шадарай замда гаргагдаһан «Салют-5» гэжэ научна станци зургаа һара соо Газарые тойрон дабшажа үргэлжэлһөөр. Дээрэнь тодхогдоһон тоолон тодорхойлолгын бүлэг түхеэрэлгэнүүдэй туһаламжаар. Газарһаа үгтэһэн захиралтаар станциин аппаратура болон түхеэрэлгэнүүдэй хүдэлмэри жолоодогдодог юм.

Декабриин 22-то москвагай сагаар 12 часта станци Газарые тойрон 2936 дахин тойроһон байна.

«Салют-5» станциин замай параметрнүүд иимэ:

Газарай шорооһоо эгээл саана зайнь — (апогей) — 263 километр;

— Газарай шорооһоо эгээл наада зайнь (перигей) — 232 километр;

— 89,3 минута соо Газарые тойрон дабшана;

— Замайнь һэлэлжүү — 51,6 градус.

Автомат гурэмээр хүдэлмэрилхэ программатай зохилдуулан, эрдэм, техникын шэнжэлгэнүүд, туршалганууд бэелүүлэгдэжэ үргэлжэлһөөр.

Телеметрическэ мэдээсэлэй ёһоор, бүхы түхеэрэлгэнүүдынь научна аппаратурань һайнаар хүдэлнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй хүдөө ажахын түрүүшүүлдэ Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгохо тухай

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илитэ ехэ амжалтануудые туйлаһанайнь, 1976 ондо оросһо таряа болон хүдөө ажахын бусад продукцинуудые ехээр үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдаха түсэбүүдые, социалис уялгануудые дүүргэхэ талаар ажалай шэн габьяа гаргаһанайнь түлөө РСФСР-эй хүдөө ажахын түрүүшүүлдэ Ленинэй орден, «Хадуур ба Балта» гэһэн алтан медаль барюулжа, Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгохо:

БУРЯАДАЙ АССР-һаа

Романова Валентина Гончиковнада — Буряадай АССР-эй Сэлэнгын аймагай Сэлэнгын совхозой эхэлэгшэ хонишон.

Сангадиева Ольга Энхеевнада — Буряадай АССР-эй Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1976 оной декабриин 23.

Республикын хүдөө ажахын инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн

Республикын хүдөө ажахын инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн байгша оной декабриин 24-дэ КПСС-эй обкомдо болоо. Колхоз болон совхозуудай ахамад инженернүүд, машинно-тракторна мастерскойнуудые даагшанар, аймагуудай хүдөө ажахын управлениин ахамад инженернүүд, «Сельхозтехникын» отделениинүүдые эрхилэгшэд зүблөөндэй хүдэлмэридэ хабаадалсаһан байна. Мүн КПСС-эй райкомуудай нэгэдэхи секретарьнар, республикын зарим министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд зүблөөндэ хабаадалсаба.

«Хүдөө ажахын техникэ ба бусад түхеэрэлгэнүүдые саашадаа һайнаар, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэдэг болохо хэмжээнүүд тухай» асуудалаар республикын хүдөө ажахын министрэй орлогшо нүхэр ЖЕЛЕЗНЯКОВ В. Ф. элидхэл хэбэ. «Колхоз болон совхозуудай техникэ ашаглалгые һайжаруулха талаар «Сельхозтехника» нэгэдэлэй предприятинуудай зорилгонууд тухай» асуудалаар республикын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй түрүүлэгшэ нүхэр БАСАНОВ А. М. элидхэл хэлээ.

Элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ Кабанскын аймагай Оймороой совхозой ахамад инженер И. Ф. ЛОБАНОВ, Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой ахамад инженер Г. М. ТОМИЛОВ, Бэшүүрэй аймагай Охин-Булагай совхозой ахамад инженер В. Г. БУЯНТУЕВ, республикын арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ И. П. ЗИНЧЕНКО, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Родина» колхозой трактористка Г. Н. САЖИНА, Хяагтын совхозой машинно-тракторна мастерскойе даагша. И. А. КОЖИН, Улаан-Үдын аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлые эрхилэгшэ В. И. МАКСИМОВ, Бэшүүрэй аймагай «Сельэлектрын» начальник Ю. Д. КУЗНЕЦОВ, Хориин аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин ахамад инженер Б-М. Ж. БАЗАРСАДУЕВ, Хэжэнгын совхозой машинно-тракторна мастерскойе даагша М. Ж. БАДМАЦЫБИКОВ, Баргажанай аймагай Уланай дунда һургуулиин директор В. Х. ЛОЩИНОВ, Сэлэнгын аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин ахамад инженер И. Р. УЛЗЫТУЕВ, «Бурятавторемонт» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй генеральна директор В. М. ПУХОВСКОЙ, «Бурятсельхозмонтаж» трестын ахамад инженер А. Х. ХАДАНОВ гэгшэд хабаадалсаба.

КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. У. МОДОГОЕВ зүблөөн дээрэ үгэ хэлээ.

Хүдөө ажахын техникэ саг болзортонь, эрхим шанартайгаар заһабарилха, механизаторнуудай кадрнуудые бэлдэхэ, 1977 оной хабарай тарилгада бэлдэхэ, техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, энэ үбэлжэлгын үедэ ферма ба отарануудые техническэ талаар хангалгые һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалһан колхоз ба совхозуудай, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй предприятинуудай инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй социалис уялгануудые зүблөөндэ хабаадагшад нэгэн дууга[а]р баталан абаба.

НҮХЭР Л. КОРВАЛАН МОСКВА ЕРЭБЭ

Советскэ Союзда ерээд байһан Чилиин уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, Чилиин Компартиин Генеральна секретарь Луис Корваланиие декабриин 23-да Москва үнэн зүрхэнһөө халуунаар угтаба. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ А. И. Шибаев аэропорт дээрэ Чилиин арадай үнэн хүбүүе аха дүү ёһоор амаршалан угтаа. Ниитын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, КПСС-эй ЦК-гай ба КПСС-эй МГК-гай аппарадай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, Москва хотын ажалшадай түлөөлэгшэд, Латинн Америкэ болон бусад оронуудһаа Советскэ Союзда һурадаг студентнүүд угтагшадай дунда байлсаба. Чилиин Компартиин ЦК-гай Политкомиссиин гэшүүд Г. Марин, О. Мильяс, А. Соррилья, В. Тейтельбойм, Чилиин Социалис партиин ЦК-гай гэшүүн Х. Суарес, Чилиин МАПУ гэдэг хүдэлмэришэд-тарьяашадай партиин ЦК-гай гэшүүн Х. Эстевес угталгада хабаадалсаа.

Манай Эхэ ороной ниислэл — Москва хотодо ерэһээрнь нүхэр А. П. Кириленко Центральна Комитедэй, КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, бүхы совет арадай үмэнэһөө нүхэр Корваланиие халуунаар амаршалба.

Үнэн зүрхэнһөө халуунаар угтаһанайнь түлөө нүхэр Л. Корвалан баяр баясхалан хүргөө. Энэ уулзалга хадаа нэн түрүүн манай партиин эмхидхэгдэжэ байгуулагдаһанһаа хойшо Советскэ Союзай Коммунис партиие, Чилиин Коммунис партиие холбодог нягта хани барисаанай гэршэ жэшээ болоно гээд ойлгоноб гэжэ тэрэ хэлэбэ. Эндэ намайе хүндэмүүшэ халуунаар угтажа байһан ушарые нэн түрүүн Чилиин арадта халуун дурлал мүн гэжэ ойлгоноб гээд тэрэ хэлэбэ. Эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө манай арадай тэмсэлтэй совет хүнүүдэй һанал нэгэтэй байһые энэ ушар үшөө дахин гэршэлнэ.

Л. Корваланиие угталга Чилиин арадтай КПСС-эй ба бүхы совет хүнүүдэй һаналаа нэгэдэлгын тодо хурса жагсаал боложо үнгэрбэ.

(ТАСС).

Л. И. БРЕЖНЕВ Л. КОРВАЛАНТАЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Москва ерээд байһан Чилиин Коммунис партиин Генеральна секретарь Луис Корвалантай декабриин 23-да Кремль соо уулзаба.

Л. И. Брежнев Чилиин алдарта Компартиин хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Л. Корваланиие үнэн зүрхэнһөө, аха дүү ёһоор амаршалаа. Гурбан жэлһээ үлүү саг соо шорон түрмэдэ хаагдажа байһанаа сүлөөлэгдэһөөрөө тэрэ Л. Корваланиие амаршалба. Хүшэр бэрхэшээлтэй туршалгануудай зориг[...] мохоогоогүй, түрмэдэ һууха[...]дашье коммунист ёһоор эрид шанга байһандатнай, хашалта харшалалтада зэвүүгээр тэмсэхэдэнь, Чилиин арадые эрэлхэг зоригоороо урмашуулһандатнай баяртай бди гэжэ Леонид Ильич хэлэбэ.

Манай совет хүнүүдһээ, бусад оронуудһаа хэдэн арбаад мянган телеграмма, бэшэг манай партиин Центральна Комитедтэ ерэжэл байна гэжэ Л. И. Брежнев тэмдэглээ. Танине сүлөөлһэн ушар хадаа КПСС-эй совет арадай социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай арадуудай, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй эдэбхитэй үүргэ дүүргэһэн һанал нэгэдэлгын бүхэдэлхэйн хүдэлөөнэй асари ехэ илалта болоно гэжэ сэгнэгдэнэ. Танине сүлөөлэлгэ — бата нэгэдэлтэйгээр ажал ябуулхадаа коммунис хүдэлөөнэй, демократиин ба дэбжэлтын хүсэнүүдэй ямар асари ехэ арга боломжонуудтай байһанай гэршэ мүн.

Луис Корваланиие сүлөөлэлгэ хадаа политическэ шухала удха шанартай үйлэ хэрэг болоно гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй гээд Л. И. Брежнев тэмдэглээ. Чилиин ба Латинн Америкын бусад оронуудай коммунистнуудай, бүхы демократнуудай революционно хүдэлөөнэй тэмсэлые эдэбхижүүлгэдэ энэнэй ехэ нүлөө үзүүлхэ байһаниинь арсашагүй.

Пролетарска интернационализмын, эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэдэг арадуудтай аха дүү ёһоной һаналаа нэгэдэлгын гол ёһо манай партида нангин юм гэжэ Л. И. Брежнев тэмдэглээ. Тиимэһээ Танай орондо эрхэ сүлөө, демократи һэргээхын түлөө тэмсэлэй ашта туһада танай партида, империализмда эсэргүүсэдэг Чилиин бусад хүсэнүүдтэ саашадааашье заатагүй туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлхэбди. Манай парти тэмсэжэ байгаа Чилиин арадай тала хододоо баримталха[...]. Сэрэгэй-фашис хунтые унагаахын, Эхэ ороноо демократическэ ёһоор хүгжөөхын, социальна талаарнь дэбжээхын түлөө тэмсэдэг Чилиин коммунистнуудтай, түрүү үзэлтэй бусад хүсэнүүдтэй үргэн ехэ нүдөө ехэтэй һанал нэгэдэлтын хүдэлөө ябуулһанайнь түлөө нүхэр Л. Корвалан Л. И. Брежневтэ, КПСС-эй Центральна Комитедтэ, Советскэ Союзай бүхы коммунистнуудта, ажалшадта, дэлхэйн демократическа бүхы хүсэнүүдтэ үнэн зүрхэнһөө баяр баясхалан хүргэбэ.

Намайе сүлөөлхын тула совет хүнүүдэй хэһэн бүхы юумэнэй түлөө, политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө шорон түрмэнүүдтэ хаагдаһан бусад хүнүүдые сүлөөлхын тула эдэнэй хэжэ, саашадашье хэжэ байһан бүхы юумэнэй түлөө би Москва ерээд, сэдьхэлһээ баяр хүргэжэ байһанаа мэдүүлхые хүсэнэб гэжэ Л. Корвалан хэлээ. Чилиин арадтай аймшагтар ехэ һанал нэгэтэй байһанайнь түлөө совет хүн бүхэнэй зарилынь бэхим шангаар адхаад, баярые хүргэбэлнь, намда тон алтай байха һэн. Шорон түрмэнүүдтэ, концентрационно лагерьнуудта тамалагдан хаагдажа байхадаашье, бидэ Чилитэй һанал нэгэдэлгын хүдэлөөнэй ямар үргэн ехэ тухай мэдээсэлнүүдые абажа байгаабди. Нэн түрүүн уласхоорондын һанал нэгэдэлгын хүдэлөөнэй ашаар, Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай хүсэл оролдолгонуудай, дэлхэйн олон оронуудай парламентнуудай, демократическа эмхинүүдэй тэмсэлэй ашаар хэдэн зуугаад политическэ ажал ябуулагшад һүүлэй жэлнүүдтэ түрмэһөө табигдаһыень бидэ һайн мэдэнэбди.

Намайе сүлөөлхын тула ехэ юумэ хэһэнэйнь түлөө Леонид Ильич Брежневтэ үнэн зүрхэнһөө баярые хүргэнэб гэжэ нүхэр Л. Корвалан хэлээ. Революционернүүдэй уялгаа саашадашье бэелүүлхэбди. Чилиие демократиин орон дахинаа түргөөр болгохын тула бүхы юумэ хэхэбди гэжэ Л. Корвалан тэмдэглээ.

70 наһанайнь ойгоор Л. Корвалан Л. И. Брежневые халуунаар амаршалаад, эрүүл энхэ ябахыень, СССР-тэ коммунис общество байгуулгын хэрэгтэ, эб найрамдал ба арадуудай аюулгүй байдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ ехэ габьяатай амжалтануудые туйлахыень таарамжада хүсэбэ.

Чилиин коммунистнуудай, демократическа хүсэнүүдэй патриодуудай ямар габьяатайгаар тэмсэжэ байдаг эрхэ сүлөөгэй ба дэбжэлтын хэрэгэй зэбсэг нэгэн мандаха байһандань баатар этигэн найдажа байһанаа Л. И. Брежнев мэдүүлээ.

Уулзалга аха дүү ёһоной, үнэн зүрхэнэй эрхим байдалда үнгэрбэ.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

КОММУНИСТНУУДАЙ ЭДЭБХИДЭ ТҮШЭГЛЭН...

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ бэелүүлхээр хараалагдаhан түсэб болон абаhан социалис уялгануудаа хүсэндэнь хүргэхын, хоёрдохи жэлэй даабаринуудые амжалтатай дүүргэхэ үндэhэ hуури байгуулхын тула манай совхозой партийна организаци угаа орёо, харюусалгатай хүдэлмэри ябуулжа байна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Энэ асуудал шиидхэхэдээ түбхын түрүүндэ коммунист бүхэнэй харюусалга болон түрүү зэргэдэ ябаха үүргыень дээшэлүүлхэ асуудалда гол анхаралаа хандуулhан байна.

Манай совхозой партийна организаци 64 коммунистhаа бүридэдэг. Энэ хүсэеэ ажахынгаа hалбаринууд дээрэ, илангаяа мал ажал дээрэ тааруугаар хубаарилан табиха гэжэ оролдогдоhон байха юм. 21 коммунист мүнөө үхэр харууhална. Тиихэтээ хамта тэдэнэй арбаниинь фермэ толгойлдог. hү hаалиин Центральна фермын арбан hаалишадай дүрбэниинь партиин гэшүүд. Таряан ажал дээрэшье мүн лэ иимэрхүүгээр партийна хүсэн хубаарилан табигданхай гээшэ.

Жэшээнь, совхозой сабшалан hайжаруулгын отрядые залуу коммунист, дээдэ hургуули дүүргэhэн агроном В. Г. Логинов хүтэлбэрилнэ. Энэ нүхэрэй толгойлдог коллектив сабшалан, бэлшээри шанаржуулан hайжаруулха. хүрьhэ мууyтай газарта олон жэлэй ногоо тариха талаар hүүлэй жэлнүүдтэ нилээд ехэ хүдэлмэри хэhэн байха юм. Тингэжэ малай тэжээл абалга горитой дээшэлhэн зэргэтэй.

Гэхэтэй хамта сабшалан дээрэ ургаhан, тариhан ногоо дууhан, шанар hайнтайгаар хурлажа абаха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдана. Тэжээл бэлэдхэлгын звено болон бригадануудые байгуулхадаа (хүтэлбэрилэгшөөрнь заатагүй коммунист хүниие табиха гэжэ оролдодог байнабди. Юрэдөө, үбhэ хуряалга дээрэ партийна организациимнай гэшүүдэй хахадhаа олониинь хүдэлжэ гарадаг шуу. Энэ жэлэй үбhэ хуряалгын үедэ коммунистнууд С. Д. Банзаракцаевай. Л. Р. Чимитовэн, М. Д-Д. Уржановай. Н. Б. Хамаевай даадаг үбhэшэдэй звенонууд социалис мүрысөөндэ илажа гараhан юм.

Тэдэнэр түсэбтэ даабаряа холо үлүүлжэ шадаа.

— Малшад - коммунистнууднай hайнаар хүдэлнэ, эрхим ажалай үльгэр жэшээ харуулна гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Совхозой үйлэдбэриин ветеран Г. Ц. Логинов тухай эндэ онсо тоггтолтой. hүүлэй дүрбэн жэлэй туршада зунай бэлшээриин хаhада адуулжа ябаhан үхэрнүүдэйнгээ толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ килограммhаа үлүүгээр нэмээжэ байгаа Үбэлэй hарануудта 350—400 граммаар нэмээхэ зуураа, нэгэшье мал гарзалуулангүй ондо оруулдаг шадабаритай малшан шуу. Мал шахан таргалуулгаар совхозой чемпион гэhэн үндэр нэрэ зэргэhээ хэдэн жэлэй туршада хахасанагүй.

КПСС-эй гэшүүн Н. Д. Бальжуровагай үхэршэн боложо хүдэлhөөр нилээд олон жэл hубариин үнгэрбэ. Мяхалиг үүлтэрэй мал харууhалдаг баян дүй дүршэлтэй болонхой. Үнгэрhэн юhэдэхи табан жэлэй жэл бүхэниие алгадгүй тэрэ hайн амжалта туйлажа ябаа. Үхэр мал түргэнөөр түлжүүлхэ, таргалуулха хэрэгтэ хамаг мэргэжэлээ, шадабаряа зорюулна. Үйлэдбэри дээрэ сүлөө тухагүй хүдэлжэ ябаха зуураа, нүхэр Бальжурова республикын Верховно Соведэй депутадай ниитын ехэ хүдэлмэри ябуулдаг байна.

hү hаалиин фермэ дээрэ байгуулагдаhан партийна бүлэг малшадай ажалай болон политическэ эдэбхи хүгжөөхын тула уг зорилготой ехэ хүдэлмэри ябуулжа байдаг юм. Энэ бүлэгые сомоной Соведэй депутат, Ажалай Улаан Тугай орденто С. Б. Гундуева хүтэлбэрилдэг. Партийна энэ даабаридаа тэрэнэй тон ханалтайгаар хандадаг, өөрөө ажалай жэшээ харуулан хүдэлдэг байhые тэмдэглээгүйдэ аргагүй. 1975 ондо аймаг соо түрүүлэн үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 2.700 килограмм hү haaгaa бшуу. Захааминай аймагай дээдэ талын нютагуудай байдалаар, арга боломжоор болоходо энэмнай нилээд ехэ амжалта ха юм даа. Өөрөө нүхэр Гундуева «Алтан гарта мастер» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө hэн. Энэ фермын гурбан hаалишад «Юhэдэхи табан жэлэй ударник» гэhэн тэмдэг энгэртээ яларуулан зүүжэ ябадаг.

Коммунистнуудай үйлэдбэриин болон политическэ эдэбхи хүгжөөхэ асуудалда анхаралаа хандуулхадаа, түрүүшүүлэй дүй дүршэл, туйлаhан амжалтые бултанай хэрэг болгохо гэжэ совхозой партбюро ехэ оролдодог гээшэ. Энэ зориhондоо хүрэнэбди гэжэ хэлэхэ дүүрэн эрхэтэйбди. Мал ажал дээрэ хүдэлжэ байhан залуу коммунистнууднай аха нүхэдэйнгөө hургаалаар ажаллажа. амжалтата хэрэгыень үргэлжэлүүлхэ халаан болоно. Санагын дунда hургуули дүүргэhэн 30 гаран залуу малшадые бэрхэ үхэршэд, hаалишад шефтээ абанхай. hурган хүмүүжүүлгын аша туhатай hайн дуранай алба хэжэ байдаг шуу.

Коммунистнуудай ниитынь эдэбхи хүгжөөхэ, харюусалгыень шангадхаха хэрэгтэ түс бүридэнь таарамжатай партийна даабари үгэлгэ ехэ удха шанартай, шухалашье зүйл болоно. Арадай хинагшатаар 23, профсоюзай организацида долоон коммунистнууд хүдэлнэ, 17 нүхэднай пропагандист, агитатор, политинформатор. Коммунистнуудай нютаг зондоо улам хүндэтэй боложо байhые нэгэ нимэ бэримтаар харуулая. 12 хүн аймагай ба сомоной Соведэй, нэгэ коммунист Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадаар hунгагданхай. Нютагайнгаа hунгагшадай үзүүлhэн этигэл найдабарине харюулхын тула ниитын эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулжа байдаг юм.

Гэхэтэй хамта партийна болон ниитын бусад даабаринуудаа коммунистнуудай хэр зэргэ дүүргэжэ байhыень, КПСС-эй Уставаар тодорхойлогдоhон эрилтанүүдэй ямараар бэелүүлэгдэжэ байhые саг үргэлжэ хинажа байдаг ёhо манда гурим шанхай. Энэ асуудал партийна хамтын суглаан дээрэ хирэ-хирэ болоод зүбшэгдэдэг, хэн нэгэнэй тоосоо, мэдээсэл зүбшэдэг, ажал хэрэг түшааhь hанамжаяа хэлэдэг, ажаглалта хэдэг гээшэбди.

Коммунистнуудай ажалай болон ниитын эдэбхи эрмэлзэлэй хүгжэжэ, харюусалгынь дээшэлжэ байhан ушар совхозой хамтын хэрэгтэ, үйлэдбэриин байдалда, үнэхөөрөө, гүнзэгыгөөр нүлөөлнэ гэжэ эндэ тэмдэглэхэ уялгатайб. Мүнөө бүхы малшаднай, коллектив бүхэн малай үбэлжэлгын хаhые эмхитэйгээр, ашаг үрэ ехэтэйгээр үнгэргэхэ зорилго хараалhан социалис уялга абанхай. Манай аймагай Хамниин совхозой Усановкын hү hаалиин фермын hаалишад Агууехэ Октябриин революциин 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхые хүсэпэн уряа үүсхээ hэн. Тэрэ хандалгыень манай ажахын малшад халуунаар дэмжэнхэй.

1976 он хадаа сагай уларилай талаар тон гайтай жэл болоо гээшэ. Социалис уялгымнай зарим зүйлнүүдэй дүүргэлтэдэ түбэг ушаруулаа. Гэбэшье энэ жэлые амжалтатайгаар дүүргэхын, ерэхэ жэлдэ hайн үрэ дүн туйлаха бата үндэhэ hуури табихын тула совхозой дирекци, партийна организаци хэмжээнүүдые абажа байна. Эдэниие бэелүүлхэ тэмсэлдэмнай коммунист бүхэн өөрынгөө хубитые оруулхые оролдохо байhаниинь дамжаггүй.

Имагтал коммунистнуудаа үйлэдбэриингөө hалбаринууд дээрэ тааруугаар хубаарилан табижа, түсгаар харюусалгатай болгожо шадаhанай зэргээр яhала гэмгүй алхам хээбди гэжэ дахин дабтаха болоноб Малай тэжээлэй бата бэхи үндэhэ hуури табигдаа. Тингэжэ мал ажалай продуктнуудые абалга нилээд ехэ болоhон байна. Үхэр малнай яhала олон болоо, үүлтэрынь эли бодо hайжараа. 1970 онойхитой сасуулбал, мяха гүрэндэ тушаалга 1975 оной эсэстэ 55 процент, hү худалдалга—53 процент ехэ болоhон байна. Энэ алхасаяа шанэ табан жэл соо заашье алдаха гү, али hуладхаха ёhогүйбди.

КПСС-эй XXV съездын, КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1976 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, тэрэ Пленум дээрэ партиин ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэ соо тодорхойлогдоhон заабаринуудые хүтэлбэри болгон, саашанхи ажал ябуулгаяа улам шэрижүүлэн hайжаруулха гол зорилготой байhанаа совхозой партийна организаци, бүхы коммунистнууд ойлгоно. Энэ манай хүүлитэ уялга бшуу.

А. ЦЫБИКОВ.
Захааминай аймагай Санагын совхозой партбюрогой секретарь.

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

ХАМТЫН ХЭРЭГЭЙ ТҮЛӨӨ

hААЛИШАН Очирма Шагжиевна Пиртановагай хүдэлмэрилдэг Яарагтын hү hаалиин фермын байра байдал хэзээдэшье ариг сэбэр, гуримтай, эмхитэй, ажал хэрэгынь урагшатайгаар ябуулагдадаг юм. Тиин колхозой болон аймагай малшадай, фермэнүүдэй дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ энэ фермын коллектив заабол түрүү hуури эзэлhэн лэ байдаг. Энэньшье зүбөөрөө юм. Очирма Шагжиевна өөрөө энэ фермэдэ ахалагша hаалишан. Уланай колхозой жэшээтэ коммунистнуудай нэгэн гэшэ. Тэрэ Баргажанай аймагай Соведэй депутадаар удаа дараалан гурбадахяа hунгагданхай. Түрүү малшанай нэрэ, обогынь аймагай Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэнхэй байха.

Уланай колхоз республика соогоо яhала суурханги, орон дотор дэлгэрhэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоhон энэ ажахы РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта хүртэhэн бэлэй. Энэ туйлаhан амжалтада мал ажалай ветеран коммунист О. Ш. Пиртановагай оруулhан хубита нилээд ехэ гээд батадхая.

КПСС-эй XXIV ба XXV съезднүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, коммунист малшан жэл бүхэндэ hү haaха, тугал абаха түсэбтэ даабаряа амжалтатайгаар дүүргэжэ ябана. Энэ жэлдэ hаалишан Пиртанова 376 центнер hү haaха даабаритай hэн. Тэрэнээ болзорhоонь урид дүүргэжэ шадаа. Тиихэдэ харууhалжа ябаhан үнеэдэй толгой бүриhөө тугал түлжүүлhэн байна. Малай ашаг шэмые улам дээшэлүүлхэ хэрэгтэнь олон жэлдэ олоhон дүй дүршэлынь шиидхэхы үүргэ дүүргэhэниинь элитэ ааб даа. Оролдолгын лэ хүсөөр Очирма Шагжиевна хоёр мянганай дабаае колхоз соогоо эгээл түрүүн дабаhан намтартай. Тэрэнэйл жэшээгээр бэшэ hаалишад энэ хэмжээе гаталжа эхилээ бэлэй.

Саашадаа малайнгаа үүлтэрые улам hайжаруулжа, ойрын сагта үнеэн бүриhөө дунда зэргээр гурба мянган килограммhаа бага бэшэ hү hаадаг болохые эрмэлзэнэбди гэжэ Уланай колхозой малшад, зооветеринарна мэргэжэлтэд мэдүүлнэ. Теэд энэнь хии талаар үгүүлhэн хөөрөөн бэшэ юм. Колхоздо hү ехэтэй үүлтэрэй 800 үнеэдэй байха багтаамжатай комплекс мүнөө үеын эрилтын ёhoop баригдана. Тэндэ hү hаалгын, шанар дээшэлүүлгын түрүү технологи үргэнөөр хэрэглэгдэхэ байна бшуу.

Ажалайнгаа баян дүй дүршэлые, мэргэжэл шадабариие залуушуулда дамжуулха, тэдэниие бэрхээр hургаха ябадал хадаа мүнөө үе сагай hайн hайхан заншал болонхой. Гушан гурбадахи жэлээ hаалишанаар ажаллажа ябаhан, 1943 онhoo Коммунис партиин гэшүүн Долгор Балагановна Шагдурова болон мал ажалай бусад ветеранууд Яарагтын hү hаалиин фермэдэ хүдэлмэрилнэ. hаалишан О. Ш. Пиртанова тэдэнтэй хамта фермэдэ хүдэлхөөр шэнэ ерэhэн залуушуулые коллективэйнгээ ажал хэрэгтэй танилсуулдаг, мал харууhалгын «нюусануудые» уудалан харуулдаг, ажалай, ажабайдалай түрүүшын алдуу эндүүhээ hэргылдэг, бэрхэшээлнүүдые тэсэмгэйгээр дабадаг байхаар hургадаг шуу.

Наhажаал нүхэдэйнгөө хүмүүжүүлгээр ажалай амта таниhан залуу малшад мүнөө хэнhээшье дутуугүйгөөр хүдэлмэрилдэг, магтаал hайшаалда хүртэдэг байна. Жэшээнь, залуухан комсомол басаган Валентина Шардаева дунда hургуули дүүргэмсээрээ энэ фермэдэ hаалишанаар хүдэлжэ, ажалайнгаа намтар эхилээ hэн. Мүнөө тэрэ түрүү малшан болонхой, аймагай Соведэй депутадаар hунгагданхай. Мүнөө комсомолка Санжима Аюшеева Яарагтын фермэдэ техник-үрэжүүлэгшээр хүдэлдэг. Энэ залуу мэргэжэлтэдэ Дунда Азиин республикануудаар аяншалха түлөөhэгүй путёвко колхозой правлени барюулhан юм.

Саашадаа залуу малшадай кадрнуудые бүри олон болгохо, hайнаар хүмүүжүүлэн hургаха хэрэг үргэнөөр эрхилхэ саг ерэнхэй. Хэдэн олон жэлнүүдтэ эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлмэрилжэ, амаралтада гараhан эхэ, эсэгэнэрэйнгээ ажал хэрэгые ныагтал хүбүүд, басагадынь халан абаха ёhотой ха юм даа. Колхозой олон залуушуул үхэр болон хонин ажалай тусхай шэглэлтэй комплекснуудта хүдэлмэрилхөөр мүнөөнhөө бэеэ бэлдэнэ. Тиимэhээ Соведэй депутат, коммунист О. Ш. Пиртанова колхоздо баригдажа байhан малай томо комплекснуудай бодхоолгые түргэдхэхэ, тэндэхи кадрнуудые hургаха асуудал аймсоведэй сессидэ, партийна суглаанда табижа байдаг.

Фермынгээ үйлэдбэридэ түрүү онол арга нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ахалагша hаалишан О. Ш. Пиртанова ходо доо анхаралаа табидаг. Үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлгын таhалгаряагүйгөөр, зоотехническэ заабариин ёhoop ябуулагдадаг дээрэhээ энэ фермын нэгэшье үнеэн hубайрдаггүй, түлынь тобир байдаг, hүншье ехээр haагдадаг гээшэ. Малай ашаг шэмэ хадаа жэлэй ямаршье сагта эдихэ тэжээлhээ дулдыдадаг гэжэ мэдээжэ. Очирма Шагжиевна үбэл, зунгүй үнеэдтэ шанаржуулан буйлуулhан тэжээл эдюулдэг байна.

Мал ажалай ветеран, коммунистка Очирма Шагжиевна Пиртановагай хүтэлбэрилдэг hү hаалиин фермын коллектив энэ жэлэй ниитын малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхөөр, Агууехэ Октябриин 60 жэлэй алдарта ойн hайндэрые ажалай эрхим бэлэгтэйгээр угтахаар зоригжонхой.

Д. САНДАНОВ
Баргажанай аймаг.

ТОhОНОЙ ЗАВОДТО

РЕПОРТАЖ

Хэжэнгэ тосхоной баруун тээ Хүхэ-Добо гэжэ hуурин түбхинэнхэй юм. Хорёод жэлэй урда тээ эдэ хоёрой хоорондо яhала ехэхэн зай байдаг hэн. hүүлдэнь шэнэ барилганууд, гэрнүүд олоор бодхогдожо, Хэжэнгэ тосхон Хүхэ-Добо hуурин хоёр ниилэшэhэн.

Хүхэ-Добо hууринай урда захын, шулуулиг добын үнсэг дээрэ Хэжэнгын аймагай тоhоной завод түбхинэнхэй юм.

— Хэжэнгэдэмнай пошехонско, голландска, российска, костромской сырнууд хэгдэдэг болоо.

— hайхан hүөөр зөөгэй хэнэ, тараг, кефир буйлуулна.

— hая гаргагдаhан сүсэгы зөөхэйень угаад үзөө haa, яахабши.

Иимэ хөөрэлдөөн Хэжэнгын тоhоной завод тухай гарадаг болоhоор үнинэй.

...Үглөөнэй үүр сайхаhаа эхилжэ, «hүн» гэhэн гаршагтай цистернэ шэрэпэн автомашинанууд Хэжэнгын голые уруудаадшье, үгсөөдшье гүйлгэлдэнэ. Тэдэнэр эртэ бододог hаалишадай hааhан hү цистернэ соогоо эюулээд, hөөргөө табилна. Яараха хэрэгтэй! Дулаахан сагта hүн түргөөр гашалдаг ха юм.

Хэжэнгын тоhоной заводто арба гаран жэлдэ хүдэлhэн Зинаида Раднаевна Галановатай уулзабабди.

Энэ нүхэрнай дүй дүршэлөөр нилээд баян болонхой. тоhоной заводой түрүүшүүлэй нэгэн гэгдэнэ.

— Манай ажалые зарим хүнүүд ойлгохошьегүйдөө болохо. Юуб гэхэдэ, бэлэн асаргадаhан hү эдеэн болгоходо барag ааб даа гэжэ хэлэхэ нүхэд олдохо. Зүгөөр зунай аяма халуунай үедэ асаргадаhан hү холодильник соо үни байлгахагүйш. Дары түргэн машинадаха хэрэгтэй. Тиимэhээ бүхы аппарат, прибор, түхеэрэлгэнүүднай жэнхэдгүй hайнаар хүдэлхэ зэргэтэй бшуу.

Зүб даа. Зинаида Раднаевна аппаратчигаар олон жэлэй туршада хүдэлнэ. Ажал хүдэлмэридөө бушуу түргэн байhандань омогорхон баясамаар.

..hү зөөдэг автомашина тоhоной заводой газаа тогтоодхибо. Бүдүүн гэгшын шланга-соргоор hүн харьялан урдажа, үргэн ехэ амhарта руу гоожоно. Лаборантка Людмила Цыренова тэрэ hүнэй тоhолигые шалгаад орхино. Уданшьегүй аппаратчица Зинаида Галанова hая ороhон hүеэ машиндахаар түхеэрнэ.

Нүгөө цех соо ороходо, творог болон сыр хэжэ байhан хүнүүд ехэл сүлөөгүй байна.

Тоhоной заводой цехүүдэй хоорондо социалис мүрысөөн дэлгэрэнхэй. Хүдэлмэришэдэй бүтээhэн продукци шанарайнгаа талаар ехэ hайн байна.

Заводойхидой гаргаhан сырэй 97 процентнь «hайн шанартай» гэhэн сэгнэлтэдэ хүртэнэ.

Тоhон болон сырэй шанарай талаар болоhон республиканска харалгын дүнгөөр Хэжэнгын тоhоной заводой гаргаhан голландска сыр эрхимдэ тоологдоо. Тингэжэ диплом, мүнгэн шантайгаар барюулагдаа .

Эндэ түрүүшүүл олон. Лаборантка Х. Э. Эрдэмова, мастер К. А. Шурыгина, мастерай туhалагшад З. Н. Сидельникова, Г. Р. Привинцева, Г. Ц. Дашицыренова, аппаратчица З. Р. Галанова, кочегар П. Е. Скворцов, холодильнигай түхеэрэлгэнүүдэй мастер М. М. Малышев гэгшэд өөhэдынгөө уялгануудта hайнаар хандадаг hэн туладаа магтаалтай.

Хэжэнгын тоhоной заводойхид 1976 онойнгоо бүхы даабаринуудые дүүргэбэ.

Г. ДАШАБЫЛОВ

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Заводой хүдэлмэришэн С. Гамалаева. 2. Үнинэй хүдэлмэришэн З. И. Сидельникова (зүүн гарhаа) залуу хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдэжэ байна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАП фото.

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

АЖАhУУДАЛАЙ ЭРИЛТЭ hАЙНААР ХАНГАХА

Нютагай промышленностиин ба коммунально-ажаhуудалай предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай X конференци республикын Министрнүүдэй Соведэй конференц-зал соо болобо.

Нютагай промышленностиин ба коммунально-ажаhуудалай предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Буряадай обкомой түрүүлэгшэ Т. Б. Бардаханов энэ конференци дээрэ тоосоото элидхэл хээ.

Үнгэрhэн юhэдэхи табан жэлэй туршада нютагай промышленностиин министерствын продукци худалдалга 53,2 процентээр ехэ болоhон байна. Тиихэдэ коммунально-ажаhуудалай ажахын министерствын предприятинууд табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаhан гол зорилгоёо мүн лэ дүүргэжэ гараhан. Хүдэлмэришэдэй тосхонууд болон Улаан-Үдэ хотоёо болбосон түхэлтэй болгохо, городой транспортын хүдэлмэри hайжаруулха талаар зарим тэды амжалтэ туйлагдаа. Үнгэрhэн үе соо Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадые хангаха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдаа.

Мүнөө дурсагдагша предприятинуудай 17 мянгаад хүдэлмэришэд социалис мүрысөөндэ оролсонхой. Тэдэнэй 52 процентнь коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэнэ. Залуу хүдэлмэришэдые hурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ажалай баян дүршэлтэй ветеранууд хабаадалсадаг болонхой. Үйлэдбэриин 70 гаран түрүүшүүл мүнөө залуу хүдэлмэришэдые өөрынгөө дүй дүршэлдэ hургана. Тиин тоосоото үе соо 127 коллектив республика дотор эхилhэн социалис мүрысөөндэ түрүү hууринуудые эзэлжэ гараhан байна.

Профсоюзай фабрично-заводской комитедүүдэй хүдэлмэридэ дутуу дунданууд үзэгдэhөөр гэжэ профсоюзай областной X конференци дээрэ тэмдэглэгдээ.

КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ, арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые дүүргэхэ талаар хэгдэхэ эмхидхэлэй болон ниитэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ профсоюзай эмхинүүд hаналаа багаар хандуулна. Илангаяа ажалшадай эрилтэ хангадаг предприятинууд абаhан түсэбөө, социалис уялгануудаа дүүргэнэгүй, ажалшадай захилнуудые шанар hайнтайгаар бүтээжэ үгэхые оролдоногүй. Үнгэрhэн арба нэгэ hарын туршада түс предприятинуудай министерство ажалшадай захил дүүргэхэ түсэбөө арай шамай 96,5 процентдэ хүргэбэ. Тиихэдэ ажалшадай асарhан холодильник, хубсаhа угаадаг машина, телевизор муугаар заhабарилагдана, хубсаhан муу шанартайгаар сэбэрлэгдэнэ, шэрдэгдэнэ, hэльбэн заhабарилагдана гэhэн гомдол ажалшадай зүгhөө олоор ороно гэжэ үгэ хэлэhэн делегадууд зүб шүүмжэлээ.

Мүн нютагай промышленностиин гаргаhан продукциин шанар муу байhаар. Илангаяа валенка, шаажан гүйлгэhэн амhартанууд худалдан абагшадай эрилтэдэ харюусанагүй. Город соогуур ажалшадые зөөдэг трамвай, автобусууд ехэ муугаар ябана. Город транспортаар ажалшадые зөөхэ арба нэгэ hарын түсэб оройдоол 80,4 процент дүүргэгдэhэн байна Эдэ бүхы дутуу дундануудаа зайсуулхын тула профсоюзай комитедүүд тэмсэнэгүй гэжэ элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

КПСС-эй XXV съездын, партиин ЦК-гай октябриин (1976 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые нютагай промышленностиин болон ажалшадай ажаhуудалай өрилтэ хангадаг коммунальна предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ профсоюзай комитедүүд хубитаяа оруулха, нүлөөлхы үүргэеэ улам дээшэлүүлхэ ёhотой болоно гэжэ үгэ хэлэгшэд, элидхэлшэд тэмдэглээд, саашадаа түсэб, социалис уялгануудаа дүүргэхэ, бии байгаа дутагдалнуудаа усадхаха, үйлэдбэриин ашаг үрыень дээшэлүүлхэ талаар hанамжа, дурадхалнуудаа делегадууд оруулба.

Профсоюзай ЦК-гай техническэ инспектор В. Г Овсянников конференциин хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

Нютагай промышленностиин болон коммунально-ажаhуудалай предприятиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной комитет, шалгалтын комисси, Буряадай АССР-эй профсоюзууд хоорондын XIV конференцидэ хабаадаха делегадууд, профсоюзай ЦК-гай съездэ хабаадаха делегадууд hунгагдаба.

Шэнээр hунгагдаhан профсоюзай обкомой түрүүшын заседани боложо, Т. Б. Бардаханов нютагай промышленностиин болон коммунально-ажаhуудалай предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшээр, А. А. Абросимов секретаряар hунгагдаа.

П. ОЧИРОВ

СОВЕТ ОРОН: ШЭНЭ hОНИН

НУРЕГЭЙ ДҮРБЭДЭХИ АГРЕГАТ

НУРЕК. (Таджигай ССР). (ТАСС-ай корр.). Нурекскэ ГЭС-эй 300 мянган киловатт хүсэтэй дүрбэдэхи агрегат ашаглалгада оруулагдаба.

Энэ машина сүүдхэ бүхэндэ 6 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ гаргаха байна. Шэнэ агрегат хүсөөрөө Вахш мүрэн дээрэхи гол электростанциhаа булюу юм.

Нурегэй дүрбэдэхи агрегадые ашаглалгада оруулалгада зорюулагдаhан баяраи митинг болобо. Тэрээндэ хабаадагшад КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневтэ рапорт эльгээхэдээ, ээлжээтэ хоёр агрегадыень болзорhоо урид, Агууехэ Октябриин 60 жэлэй ой болотор дүүргэхые шиидээ.

ДЖИЗАКСКА ТАЛЫЕ АШАГЛАНА

ДЖИЗАК. (Узбегэй ССР). (ТАСС-ай корр. М. Кошфватский). Шэнэ газар элдүүрилдэг Жуковай нэрэмжэтэ совхозой коллектив жэлэй эхинhээ хойшо мянган гектар газар мелиораторнуудhаа абаба. Ажахын уhалууриин талмай 4500 гектарта хүрэтэр үргэдхэгдөө.

Джизагай талые уhалха талаар ехэ ажал хэгдэжэ байна. КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэриин үндэhөөр тэрэ оронноймнай хлопок таридаг эгээл ехэ районуудай нэгэниинь болохо юм. Табан жэл соо эндэ 35 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилэгдэжэ, 1990 ондо 150 мянган гектар талмай ашаглагдадаг болохо. Хлопогhоо гадна, таряан, виноград, үрэ жэмэс тарижа ургуулагдаха байна.

Хооhон тала ба Каршинска шэнэ газар элдүүрилэгшэдэй дүй дүршэл хараада абтаха юм. Шэнэ совхозууд эмхидхэгдэхэ, hуурин тосхонууд байгуулагдаха, харгы замууд гаргагдаха.

АТОМНА ЭЛЕКТРОСТАНЦИИН ХҮСЭН НЭМЭНЭ

СОСНОВЫЙ БОР. (Ленинградай область). (ТАСС-ай корр. С. Фонарев). В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ атомна электростанци жэлэй эхинhээ хойшо 10 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилөө. Түсэбтэ табан жэлэй эхиндэ проектээр хараалагдаhан хүсэндөө оруулагдатараа ЛАЭС-эй блогууд хоёр жэл соо эды шэнээн элшэ хүсэ гаргаhан байна.

Мүнөө комсомолой бүхэсоюзна габшагай барилга дээрэ атомна электростанциин хоердохи ээлжээн хурдан түргөөр баригдажа байнхай. Реактор болон турбинануудай hуури хабсарха ажал болзорhоо урид дүүргэгдэбэ. 1980 он болотор Ленинградска АЭС-эй хүсэн хоёр дахин үргэдхэгдэжэ, 4 миллион киловаттда хүргэгдэхэ юм.

АЛАС-ДУРНЫН НЮТАГУУДАЙ МЭРГЭЖЭЛТЭД

ХАБАРОВСК. (ТАСС). Хүдөө ажахые хүтэлбэрилгын саг үргэлжэ хүдэлжэ байдаг областьнууд хоорондын hургуулида hурагшад Хабаровска хизаарай арбан түрүү ажахыда гараба. Хабаровска хизаарай, Яхадай АССР-эй, Сахалинай областиин мал ажалай фермэнүүдэй ба үйлэдбэриин бусад коллективүүдэй бригадирнууд энэ hургуулида hуража, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлhэн байна.

Областьнууд хоорондын, hургуулида тракторно-таряан ажалай бригадануудай, бригадирнуудай техник-механигуудай, заhабарилгын мастерскойнуудай хүтэлбэрилэгшэдэй мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлдэг хоёр hарын курсанууд хүдэлдэг юм. Хизаарай hургуулинууд, хүдөө ажахын амжалтануудаи саг үргэлжэ хүдэлжэ байдаг выставкын бааза hургуулида болон курсада hурагшадай мэдэлдэ үгтэнхэй.

Хото город шадарай совхозуудай дунда шатын 200 шахуу хүтэлбэрилэгшэ хүдөө ажахын эрдэмэй университедтэ hуража захалба. Тэрэ хүдөө ажахын Алас-Дурна зүгэй эрдэм-шэнжэлэлгын институдай дэргэдэ эмхидхэгдэhэн байгаа.

«Дунда шатын кадрнуудаар, механизаторнуудаар ба бусад мэргэжэлтэдээр хүдөө ажахые хангаи бэхижүүлхэ талаар КПСС-эй Ростовско обкомой хүдэлмэри тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые Амар мүрэн шадарай ажалшад дайшалхы программа мэтээр хүлеэн абаhан байна.

ЭГЭЭЛ ДАЙШАЛХЫ ЖАНР

МИНСК. (ТАСС). Искусствын ордон соо нээгдэhэн плакадай бүхэсоюзна табадахи выставкэдэ табигдаhан зүйлнүүд элдэб янзын баппаараа шалгарна. Бүхы союзна республикануудай уран зураашадай 800 гаран зохёол бүтээл эндэ табигданхай. Манай үе сагай эмхидхэхы ба зохёон байгуулхы гол хүсэн болохо Коммунис партиин үүргэ эдэ бүтээлнүүд дотор гүнзэгыгөөр харуулагдана. Плакат зурадаг уран зураашад Ленинэй темэдэ, Агууехэ Октябриин темэдэ гол анхаралаа хандуулна, эршэтэ ажалаа, бэлиг шадабаряа зорюулна.

Эб найрамдалта асарьехэ программын бэелүүлэгдэжэ байлгада зорюулагдаhан зохёол бүтээлнүүд эндэ ехэ hуури эзэлнэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев тэрэниие бэелүүлгэдэ гол анхаралаа хандуулна.

— Энэ хадаа эгээл ехэ выставкэ болоно, — гэжэ СССР-эй Уран зураашадай холбооной правлениин секретарь О. М. Савостюк выставкэ нээлгэ дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. — Тэрэ совет уран зурагай искусствын дайшалхы, добтолхы жанр болохо политическэ плакадай үүргын улам бүри урган дээшэлжэ байhан тухай элирхэйлэн харуулна.

Выставкэ январиин дүүрэтэр үргэлжэлхэ юм

АРАДАЙ АМАН ЗОХЁОЛ СУГЛУУЛНА

Корягай национальна округой Тундрадахи үндэhэ яhатанай аман зохёол суглуулха талаар hүүлэй үедэ ехэ хүдэлмэри хэгдэдэг болоо. Композитор И. А. Бродский, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор Е. М. Мельтинский гэгшэдhээ бүридэhэн экспедици энэ зундаа Тундрада аяншалжа, орошодтой, эвэнгүүшадтаи, загаhашадтай уулзаhан байгаа. Охотско далайн эрьедэхи Режинники тосхондо 130 гаран дуу, онтохон тэдэнэр магнитофон дээрэ бэшэжэ абаа. Эндэ арадай аман зохёол мэдэхэ хүнүүд угаа олон байба.

Хойто зүгэй арадуудай аман зохёолой баялиг тухай лекцинүүдые экспедицидэ хабаадагшад Тундрын ажалшадта уншажа, магнитофон дээрэ бэшэгдэhэн дуунууд, онтохонуудтаи танилсуулаа.

М. ЖИЛИН,
ТАСС-ай корр.

Арадай хиналтын булан

...ХЭ АЖАЛНАЙ ...ШӨӨ ЕХЭ

...н тоосоото һунгал- ...ш дээрэ арадай хи- ...л бүлэг, эдэбхитэй ...эд болон колхозой ...ин түрүүшүүлһээ ...бюро һунгагдаа ...дэ тэрэ бюромнай ...бүридөө һэн. Дүр- ...ниин бүлэгүүдтэ, ...жалай фермэнүүд- ...иной отарануудта, ...тариан ажалан ...дта байгуулагда ...тнуудта арадай 54 ...үдэлнэ. Бүхыдөө ...хы участогуудта ...9 хинагшад шал- ...э.

...лэгэй дэргэдэ 4 ...йгуулагданхай, сек- ...ндэнь 3 — 5 хи- ... Эдэ газар таряа- ...ал ажалай, оньһо- ... электрын элшэ ...лэхэ болон хүдөө ...үйлэдбэриин бусад ...удаар шалгалта ...юто хэмжээнүүдые ...даг.

...хинагшад партком, ...эхин организаци- ...г үргэлжын хүтэл- ...арал доро хүдэлнэ. ...байгша жэлдэ хэ- ... тухайгаа партком ...оёр дахин тоосоо. ...йн, Тоорын, Зуун- ...отделенинүүдэй бү- ...ажал хүдэлмэри ...суглаанууд дээрэ ...хэлсэгдэв. Жэлэй ...хойшо бюрогой 8 ...үнгэргэгдэнхэй. Тэд- ...янзын асуудалнууд, ...до мал ажалай 5, ...палбаринуудай 8 ...харагдаа.

...тасаада гол бүлэгэй ...элдэб янзын 21 ...рейднүүд болон ...уд үнгэргэгдөө. Тэ- ...рим нэгые тоолоо ...э. Жэлэй эхиндэ ...иной отделениин ...үртын 218 толгой ...одо малай байдал ...а. Тэдэнэй олон- ...хүшэтэй гэжэ хи- нагшад элирүүлээ. Шалгалтын дүнгүүд бүлэгэй бюрогой зүблөөн дээрэ зүбшэгдөө.

Март һарада колхозой складуудта минеральна үтэгжүүлгэ хэр хадагалагдажа байһан тухай шалгалта хэгдээ. Тиихэдэ Шулуутайн складта 100 гаран тонно үтэгжүүлгэ муугаар хадагалагдажа байгаа. Гол бүлэгэй бюрогой шиидхэбэриин ёһоор амбаарша нүхэр С. Б. Балбанов, отделениин агроном Г. А. Дашиев гэгшэд 28-аад түхэригэй ялада унаа.

Апрель һарада Тоорын фермэ дээрэ һү һаалгын, худалдалгын ба шанарай байдал шалгагдаа. Тиихэдэ ехэхэн дутагдалнууд элирүүлэгдээ һэн. Тус коллектив һүнэйнгөө һаам доошолуулһан, ажалайнь дүнгүүд доогуур байба. Ажалай журам бүдүүлигээр эбдэгдэдэг, һаалишад болон мал адуулагшад архидадаг байба. Шалгалтынгаа дүнгүүдые коллективэй суглаан дээрэ, правлениин зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсээбди. Тус фермые даагша А. Дылгеров шангаар зэмэлэгдэһэн, хоёр һаалишан ажалһаа сүлөөлэгдэһэн, бусадынь шанга һануулгада хүртэһэн байна. Энээнэй һүүлээр фермэдэхи ажал хэрэгүүд эли һайжараа.

Зунай бэлшээриин үеын эхилхын урда тээхэнэ аймагай арадай хиналтын комитедэй бригадатай суггаа мал тоолоходоо, арадай хинагшад Тоорын отарануудта 62 толгой, Шанаада -20, Шулуутада — 60 толгой хониной дутаһые элирүүлээ. Тиигэжэ бүхыдөө 142 толгой дутаһан байна. Тэрээнһээ гадна, 11 толгой эбэртэ бодо мал дутаһан байгаа һэн. Энээнэй түлөө зэмэтэй хүнүүд эдэ малнуудай сэнгыень колхоздо бусааха болонхой.

Май, июнь һарануудта гол бүлэгэй зүблөөнүүд дээрэ хабарай тарилгын үедэ агротехникэ бүдүүлигээр эбдэлэн тухай, Шулуутайн, Шанагай отделенинүүдтэ ороохото болон силосноэ ургамалнуудай тарилга малда гэшхүүлһэн тухай материалнууд харагдаа. Арадай хиналтын бүлэгэй ба колхозой правлениин шиидхэбэриин ёһоор зэмэтэй хүнүүд бүхыдөө 441 түхэриг түлэхэ болоо.

Манай үнгэргэдэг рейдовэ, тусхай шалгалтануудта колхозой ахамад агроном А. М. Холбоев, механизаторнууд С. Б. Мурдонов, Ш. С. Бэйшников, пенсионер С. Д. Ошоров, Шулуутайн отделениин арадай хиналтын бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ С. С. Янданов, һаалишан Н. Д. Шобоева, техник-үрэжүүлэгшэ Е. Б. Танхаева, колхознигууд С. Д. Шойбонов, В. С. Янданов эдэбхитэйгээр хабсадалсана.

Гол бүлэгэй бюро арадай хинагшадай ажалай дүй дүршэл согсолхо, мүн тэрэниие тарааха хэрэгтэ анхаралаа хандуулна.

Бидэ ажалай дүй дүршэл андалдаха талаар семинар үнгэргөөбди, коллективүүдэй, мүн колхозой урда табигдаһан шухала зорилгонууд тухай саг үргэлжэ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэбди.

Хиналтынгаа дүнгүүдые олондо мэдээжэ болгохые оролдонобди. Арбан нэгэ һарын туршада арадай хиналтын 11 хуудаһан гаргагданхай. Стендэ шалгалтын материалнууд, мүн абтаһан хэмжээнүүд саг үргэлжэ харуулагдана. Ажалаа түсэблэнэбди, зорилгонуудна ехэ. Жэлэй туршада колхозоймнай малшад 14 мянган центнер һү, 3400 центнер мяха гүрэндэ худалдаха, 100 эхэ мал бүриһөө 90 тугал, 100 хурьга, 70 унага абажа түлжүүлхэ. һаагдаха үнеэн бүриһөө 1800-аад килограмм һү һааха ёһотой. Эдэ зорилгонуудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тула тэдэнэр бүхы хүсэ шадалаа зорюулжа байна.

Мүнөө мал ажалай эгээл харюусалгатай саһа — үбэлжэлгэ ябажа байна. Энээниие эмхитэй һайнаар үнгэргэхын тула арадай хинагшад ехэхэн оролдолго гаргана. Тэдэнэр фермэ, отара, гүүртэнүүд дээгүүр ябана, дутуу дунданудые элирүүлнэ, тэдэниие усадхаха зорилготойгоор малшадтай хөөрэлдэнэ, шухала хэмжээнүүдые абана.

Г. ДАНЗАНОВ.
Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой арадай хиналтын гол бүлэгэй түрүүлэгшэ.

...етропавловка тосхоной (Зэдэ) 20-дохи аптеки коллектив эрхим ажалаараа ажалшадай магтаалда хүртэнхэй. Эндэ 7 хүн хүдэлдэг. Тэдэнэр ...а бүри түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэдэг. Ассистент Людмила Москвитина, химик-аналитик Алла Табдаева гэгшэд бэшэнэйнгээ дунда онсо шалгаржа хүдэлнэ.

...УРАГ ДЭЭРЭ: химик-аналитик Алла Табдаева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

УНШАГША БҮХЭНДЭ АНХАРАЛТАЙГААР

Библиотекые арадай гэгээрэлэй бодото гулимта болгохо гэһэн асуудалнуудта В. И. Ленин угаа ехээр анхарал хандуулдаг байһан. Совет засагай түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ, библиотекын хэрэг һайжаруулха ажал тон зүбөөр ябуулагдаһан гээшэ.

Мүнөө үедэшье энэ асуудал тон шухала удха шанартай. Юуб гэхэдэ, жэлһээ жэлдэ арад зоной эрдэм, гэгээрэл улам бадараа, номгүйгөөр ажаһуухын аргагүй саг болонхой.

Коммунис хүмүүжүүлгэдэ, олонниитэ ажалшадай эдэбхидэ, эрдэм-техникын дэбжэлтэдэ библиотекын үүргэ айхабтар ехэ гэжэ хэншье мэдэнэ.

Иимэ ушарһаа манай аймагай партийна организаци библиотекын хэрэгтэ анхаралаа хандуулдаг болонхой. Библиотекэнүүднай дүршэлтэй мэргэжэлтэдээр хангагдаһан, тэдэнэй дунда хэдэ хэдэн коммунистнар байха. Библиотекэнүүдэй материально-техническэ үндэһэ һуури һайжаруулха хэрэгтэ ехэл анхарал хандуулагдана.

Энэ үедэ аймаг дотор гүрэнэй олонниитын 22, профсоюзна 5, һургуулиин 29 библиотекэ бии. Эдэ библиотэкэнүүдэй номой тоо 225 мянган болонхой, янза бүриин 165 журнал, 37 газетэ уншагшадай анхаралда байха.

Библиотекэнүүдэй нүлөө саашань дээшэлүүлхэ зорилготойгоор шэнэдхэн эмхидхэлгэ 1973 онһоо ябуулагдаһан. Аймаган түбэй ба хүдөөгэй 18 библиотекэ нэгэдхэмэл журамтай болонхой. Энэмнай хадаа нэгэ газар ном хадагалха, нэгэ адли справочно-мэдээсэлэй албатай, ном түхэл түхэлөөрнь хубаарилха, илгаха нэгэдхэмэл библиотекэ болоно. Аймагай ямаршье нютагта ажаһуугаад, өөрынгөө нютагта байһан библиотекын филиалда хандахадань, дуратай ном аймагай нэгэдхэмэл библиотекэһээ асарагдажа үгтэхэ байна. Энэ эмхидхэлһээ урда тээ хүн зон өөһэдынгөө багахан библиотекын номоор лэ хангагдадаг байгаа. Харин мүнөө үедэ тиимэ бэшэ, нэгэдхэмэл библиотекэһээ ямаршье ном захиха аргатай болонхой.

Тиимэһээ библиотекын хүдэлмэри хараа байса һайжараа гээшэ. Жэшээлбэл, 1972 ондо номой тоо 118.020 болодог һаа, харин 1975 ондо 143 486 гэжэ тоологдоно. Мүн баһа уншагшадай тоо 10.463-һаа 14 672 хүрэтэр ургаа. Ном үгэлгэ 204.706-һаа 374.793 хүрэтэр дээшэлээ.

Ниитэ-политическэ литературын ном абалга 2,3 дахин, техническэ 3,5 дахин, хүдөө ажахын — 2,5 дахин олошороо. Уран һайханай зохёолоор һонирходог хүн олошороо. Мүнөө үедэ номуудай эрьесэ 2,6 дахин ехэ болонхой.

Манай библиотекэнүүд уншагшадтай хүдэлмэри горитойгоор ябуулна. Уншаһан ном тухай хөөрэлдөөн үнгэргэгдэнэ, шэнэ номууд тухай мэдээсэл хэгдэнэ. «Шэнэ номууд тухай мэдээсэлэй бюллетень» саг үргэлжэ гаргагдана. Уншагшад аймагай библиотекэдэ ямар шэлэ ном ороһон тухай саг үргэлжэ мэдээжэ байха болоно.

КПСС-эй райкомой бюрогой шиидхэбэреэр байгша оной хабар аймагай нэгэдэмэл библиотекын хүдөө ажахын секторэй дэргэдэ эрдэм-техникын мэдээсэлэй кабинет байгуулагдажа, тэрэниие хүдөө ажахын управлениин ахамад агроном, коммунист нүхэр Н. Н. Соболев толгойлно. Энэмнай хадаа хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ба хүдэлмэрилэгшэдые хэрэгтэй номоор саг болзортонь хангаха хэрэгтэ ехэ туһатай. Эндэ «Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үдэр» ходо болодог, шэнэ литература тухай хөөрэлдэдэг.

Аймагай библиотекэнүүд политическэ ба экономическа һуралсал эмхидхэлгэдэ туһаламжа үзүүлнэ. Библиотекын дэргэдэ һуралсал үнгэргэгдэдэг болонхой. Эндэ һурагшадта туһалажын номой выставкэнүүд табигдана. Зарим библиотекын филиалнуудта пропагандистнарай булангууд эмхидхэгдэнхэй.

Библиотекарьнууд малшадые ба полевой стануудта хабар-намарай сагта байһан механизаторнуудые номоор хангалгада ехэ эдэбхи гаргадаг юм. Нүүдэл номууд саг үргэлжэ ажалшадта асарагдадаг.

Библиотекэнүүдэй ябуулдаг элдэб олонниитын хүдэлмэри тон удхатайгаар, үндэр үзэл сурталай - политическэ шанартайгаар, һонирхолтойгоор үнгэргэгдэдэг болонхой. Энэ жэл элдэб янзын хэмжээ ябуулга хэгдээ. Жэшээлхэдэ, «Образ жизни — советский», «О трудных и лёгких дорогах в жизни», «Семья и закон», «Женщина, семья, общество», «Героический путь во имя победы», «Ратному подвигу — подвиг трудовой» гэһэн аман журналнууд ба тематическа үдэшэнүүд үнгэргэгдөө. Эдэ хэмжээ ябуулганаудта ажалай ба дайнай ветерануд, коммунистнууд ба комсомолшууд эгээл эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Жэшээнь, «Бүлэ ба хуули» гэһэн үдэшэ иигэжэ үнгэрөө һэн. Библиотекын хүдэлмэрилэгшэд тэрээндэ үнинэй бэлдэжэ эхилһэн байгаа. Ороной бусад нютагуудаар иимэ хэмжээ ябуулга ямараар үнгэргэнэб гэһэн дүй дүршэлтэй танилсахын тула олон тоото журналнуудһаа дүй дүршэл шудалаа юм. Түб библиотекын хүдэлмэрилэгшэд Т. Афанасьева, Т. Трофимова, А. Дамдинова, юрист Д. Д. Ким гэгшэд һурагшадтай хамта энэ хэрэгые эмхидхээ.

— Таанадые жэшээ абамаар һайн бүлэтэй танилсуулхамнай, гээд, табин жэлдэ эбтэй эетэй бүлэ боложо һуугһан Кирилл Алексеевич Устинья Сусловна Кривошеевтэндэ хүгжэмэй амаршалга дамжуулбад

Һүүлээрнь бүлэ байдалай гурим ба хуули тухай хөөрэлдөөн боложо, библиотекарьнууд тэндэ суглараһан залуушуулда энэ асуудалнууд тушаа ном болон брошюрануудые зууршалаа.

Юрист Д. Д. Ким бүлэ тухай хуули тайлбарилжа үгөө.

Мүнөө үедэ КПСС XXV съездын шиидхэбэринүүдые нэбтэрүүлхэ талаар манай библиотекарьнууд ехэ хүдэлмэри ябуулна. Хүдөөгэй филиалнуудта «Шагай, товарищ пятилетка», «Пятилетка качества и эффективности» гэһэн номой выставкэнүүд табигданхай. Баһал мүнөө үеын хүнүүд, ажалай ударнигууд, Социалис Ажалай Геройнууд, БАМ-ай, КамАЗ-ай барилгашад тухай уран һайханай зохёолнуудые, очеркнууд ба зурагланнуудые харуулһан тусхай булангууд уран гоёор шэмэглэгдэнхэй.

Нэгэдэмэл библиотекэ хадаа мүнөө хүн зониие хэрэгтэй номуудаар хангаха гол газар болонхой. Тэрэнэй харюусалга горитой дээшэлээ. Хомор номуудай хэһэгүүдые олошоруулха, хуушан, хахараһан номуудые үсөөрүүлхэ арга бии болонхой гээшэ.

Эгээ мүнөө үедэ аймагай партийна организаци библиотекын үүргэ дээшэлүүлхын талаар хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые хараална.

КПСС-эй XXV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые манай аймагай ажалшадай бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ библиотекын хүдэлмэрилэгшэд өөһэдын хубитые оруулжа, шэнэ амжалта, илалтануудта тэдэниие зоригжуулха болоно.

Д. ДАГБАЕВ,
КПСС эй Хоринн райкомой секретарь.

СОЁЛШОД — ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДТА

АРТИСТНУУДАЙ ЕРЭХЫЕ ХҮЛЕЭНЭБДИ

Манай Алтайн совхоз Хяагтын аймагай эгээл саада захада, Шэтын область ба Монголой Арадай Республикын хилэ дээрэ оршодог юм. Совхознай аймагай түбһөө нилээд холо байдаг, тиибэшье малшад, таряашаднай габшагай шанга ажалаараа бүхы аймаг соогоо суурханхай. Тэдэнэр юһэдэхи табан жэлые яһала урагшатайгаар дабаһан байна. Илангаяа энэ үедэ капитальна барилга ехээр хэгдэһэн байгаа. Жэшээнь, үнгэрһэн табан жэлэй туршада манай Алтай нютагта дунда һургуулиин ба совхозой конторын байшангууд, соёлой байшан, шэнэ магазин гэхэ мэтэ бодхоогдоо бэлэй.

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэшье ажахымнай малшад, таряашад ажалайнгаа эршэ һуладхангүй, улам шангаар хүдэлнэ. Эндэ нэгэ хэды баримта дурдамаар. Аймагай һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй манлайда совхозоймнай түрүү һаалишан Мэдэгма Радиаевна Найданова ябана. Үнгэрһэн 11 һарын туршада тэрэ харууһалдаг үнеэн бүриһөө 2808 килограмм һү һаагаа. һаалишад М. Б. Очиртарова, Д. Д. Цыбикова, З. З. Раднаева гэгшэд мүн лэ ехэ һү һаажа, аймагай түрүү һаалишадай тоодо батаар оролсоно.

Совхозой хонишод Н. Д. Мункуев, Д. Г. Цоктоев, Е. Ж. Цыренжапов гэгшэд һүүлэй жэлнүүдтэ амжалтатай һайнаар ажаллажа, ажахын хониин һүрэгэй тоо толгой нилээд ехээр олошоруулаа. Энэл ондо совхозой комбайнернууд Б-Д. Б. Очиров, Е. Аранжапов, В. Аюшеев болон бусад шалгаржа, аймаг дотороо суурхаһан байха.

Иигэжэ ажахын малшад, механизаторнууд амжалтатай һайнаар ажаллажа, гүрэн түрынгөө баялигые улам арьбадхалсахаар оролдоно. Нютагай зоной ажабайдал жэлһээ жэлдэ улам һайжарна. Мүнөөнэй хүдөөгэй зоной ажабайдалан һайжарха бүри тэдэнэр соёл культуратай, түрэл буряад арадайнгаа искусстватан дүтэ танилсаха дуратай байдаг гээшэ. Тиимэһээ манай нютагай зон республикынгаа соёл культурын хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзаха хүсэлэнтэй. Юуб гэхэдэ, һүүлэй хэдэн жэлэй туршада манай нютаг руу Улаан-Үдэһээ артистнар огто ерээгүй бшуу. Республикынгаа хэды заха холо газарта ажаһуубашье, манай нютагай хүн зон буряад арадайнгаа аялга дууе шагнаха, зүжэг наадые хараха гэжэ үнэн зүрхэнһөө хүсэдэг. Теэд Улаан-Үдын филармониин, Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын артистнар холын хүдөө нютагуудай малшад, таряашадта өөһэдынгөө һаналаар ережэ, уран бэлигэ харуулжа байгаа һаань, ямар һайн бэлэйб даа.

Н. РАМПИЛОВ,
Алтайн сомоной соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

Харюусалгаяа хэзээдэшье мартадаггүй

Хэлхээ-холбооной Улаан-Үдын 36-дахи отделенидэ Ольга Васильевна Новиковае таниха, мэдэхэгүй хүнүүд үгы байха даа. Энэ нүхэр тус отделенидэ аяар 18 жэлэй туршада почтальоноор ажаллажа, хамта хүдэлдэг нхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болонхой.

Үдэр бүри 6 часта Ольга Васильевнагай ажалай үдэр эхилдэг. Типографиин шэрэ будагаар хангалтаһан газетэнүүдые илгажа яталаад, сүүмхэ руугаа хэжэ, үглөөнэй бүрүүлээр участогайнгаа гэрнүүдые эрьехэеэ гарадаг. Хэдэн жэлэй туршада энэ нүхэр байра бүхэнэй ямар газетэ, журнал абадагыень сээжээр мэдэхэ болонхой дээрэһээ участогаа түргэн эрьежэ, хэблэлээ саг соонь тараадаг заншалтай.

Урин налархай, хүндэмүүшэ зантай энэ эхэнэрые хэблэл абагшад ехэтэ хүндэлдэг. Тэрэншье ойлгомоор даа. Юуб гэхэдэ, нүхэр Новиковъ жэл бүри хэблэл захилгын үедэ участогайнгаа аил бүхэндэ орожо хэблэл тарааха талаар эхэхэн хүдэлмэри үнгэргэдэг шуу. Энээнэй ашаар лэ һүүлэй жэлнүүдтэ участогайнь хэблэл захигшадай тоо 2 дахин дээшэлһэн байна.

Ольга Васильевна эгээл юрын мэргэжэлтэй хүн. Энэ мэргэжэлынь олон зондо тон хэрэгтэй, аша туһатай гэжэ тэрэ һайн ойлгодог. Тиимэһээл харюусалгаяа тон һайнаар мэдэржэ, ажал хэрэгтээ үнэн зүрхэнһөө оролдожо хүдэлдэг заншалтай. Тус отделениин почтальонуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ энэ нүхэр түрүү зэргэдэ хододоо ябадаг. Габшагай ажалайнгаа түлөө тэрэ хэдэн удаа Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан.

Н. ХАЗАГАЕВ.

«Буряад үнэндэ» бэшэһэнэй һүүлээр

«...хидхэлэй хүдэлмэриин муу дээрэһээ»

...эн гаршагтай корреспонденци манай газетын байгша ...ноябриин 18-най номерто толилогдоо һэн. Прибай...н аймагай библиотекын хүдэлмэрилэгшэд ажалша...номоор хангаха хүдэлмэри эмхигүй һулаар ябуулна. ...рово, Хуушан-Татаурово, Горячинск, Карымск тос...удай библиотекэнүүд илангаяа муугаар хүдэлнэ. ...эр даабаринигаа хахадыеньшье дүүргэнэгүй гэжэ ...хэлэгдэнэ. Аймагай соёл культурын таһаг библио...үүдэй хүдэлмэридэ анхаралаа багаар хандуулна, ...лиотекэнүүдэй юу хэжэ байһаарнь, ямар үрэ дүн...йгээр ажаллаһаарнь һонирхоногүй гэжэ коррес...енци соо шүүмжэлэгдэһэн юм.

...рреспонденциин мүрөөр хэмжээ абахынь тула При...лиин аймагай Соведэй гүйсэдкомдо манай редак...идаа һэн.

...урсагдаһан корреспонденци соо хэлэгдэһэн баримта ...булта зүб байба гэжэ элирүүлэгдэбэ. Аймагай биб...кэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ энэ ...еспонденци зүбшэгдөө. Зарим библиотекэ даагшана...тоосоон шагнагдаа. Ажал хүдэлмэриеэ эмхигүй һу... ябуулһанайнь түлөө аймагай, Карымска, Гремя...а, Хуушан Татауровай, Золотоключевскэ библиоте...үдые даагшанарта шанга доңгодолго соносхогдоо.

...отагай библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй байра... һайжаруулха, түлеэгээр гүйсэд хангаха гэжэ ...скэ, поселково Соведүүдэй гүйсэдкомуудта даал...а.

...ймагай ажалшадай 60 процентһээ доошо бэшэгые, ... ажахын хүдэлмэрилэгшэдые номуудаар хангаха, ...эй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй ябасые, ...ой дунда мэдээжэ болгохо хүдэлмэриие эдэбхитэй... үнгэргэхэ гэһэн шиидхэбэри энэ зүблөөн дээрэ аб... гэжэд Прибайкалиин аймсоведэй гүйсэдкомой түрүү...э Бахаев П. В. редакцида һаяхан мэдээсэбэ.

ХИЛЫН СААНАҺАА
Телеграф Телефон Радио

ЛИССАБОН

РЕВОЛЮЦИИН ТУЙЛАЛТАНУУДЫЕ ХАМГААЛХА

ТАСС

Португалиин Компартиин ЦК-гай пленум эндэ болобо. Орон доторхи политическэ байдалай асуудалнууд, засагай нютагай зургаануудые һунгаһан һунгалтын дүнгүүд, аграрна реформо бэелүүлгэдэ хабаатай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Португалидахи политическэ байдал тухай документ пленум баталан абаба.

Засагай нютагай зургаануудай һунгалтын дүнгүүд демократиин ба социальна дэбжэлтын хүсэнүүдэй ехэ илалта туйлаһые элирхэйлэн гэршэлээ. Хархис партинууд урагшагүйдэһэн байна. Социалистнуудай правительствын бэелүүлдэг политикаар дураа гутажа байһанаа үргэн ниитэ арад зон мэдүүлээ гээд ПКП-гэй ЦК-гай документ дотор тэмдэглэгдэнэ. ПКП-гэй болон тэрэнэй дүтын союзнигуудай хараа бодолой, нүлөөгэй бэхижэжэ байһые тэрэ харуулба.

МАДРИД

КПИ-гэй Генеральна секретариие барижа хааба

ТАСС

Испаниин Дотоодын хэрэгүүдэй министерство КПИ-гэй Генеральна секретарь Сантьяго Каррильо Мадридта баригдажа хаагдаба гэжэ соносхоо. КПИ-гэй ЦК-гай Гүйсэдхэхэ комитедэй хэдэн гэшүүд мүн лэ баригдажа хаагдаа гээд Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын мэдээсэл дотор заагдана.

Испаниин Коммунис партиин хүтэлбэри пресс-конференци үнгэргөө. Правительствын соносхоһон амнистида зүрюу харша засагаархидай эдэ ябуулганууды буруушааһан байна.

Энэ хадаа хүнэй эрхэнүүдые бүдүүлигээр хазагай руулһан ябадал болоно гэжэ КПИ-гэй ЦК-гай Гүйсэдхэхэ комитедэй тусхай мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Сантьяго Каррильое барижа хааһыень Испаниин политическэ хэдэн эмхинүүд буруушаагаа. Эдэ харата ябуулгануудыень буруушааһан жагсаал Мадридта болобо. КПИ-гэй Генеральна секретариие дары сүлөөлхэ, Компартиие хашаха харшалхагүй, испан арадай демократическа сүлөө ба эрхэнүүдые һэргээхэ эрилтэнүүдые жагсаалда хабаадагшад табиһан байна.

БРЮССЕЛЬ

Үндэһэн хубилалтануудые хэхэ

ТАСС

Хүдэлмэригүйшүүл улам олошорно, предприятинууд хаагдана, мүнгэнэй үнэ унана — эдэ бүгэдэ манай орон дотор тохёолдоһон экономическа кризисэй хойшолонгууд болоно гэжэ Бельгиин Коммунис партиин түрүүлэгшэ Луи Ван Гейт мэдүүлээ.

Правительственна политикада эсэргүүгээр ажалшадай тэмсэл улам эдэбхижэжэ байна гээд тэрэ эндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ. Тиимэһээ Бельгиин Коммунис партиин шууд сэхээр тэмсэдэг политическэ үндэһэн хубилалтануудые бэелүүлхэ шухала гэжэ Луи Ван Гейт хэлээ.

Хүдэлмэрчэд болон таряашадай байдал һайжаруулхын түлөө партиин тэмсэлэй программа КПБ-гэй ЦК-гай һаяхан болоһон заседани дээрэ тодорхойлогдоһон байна гэжэ тэрэ хэлэбэ. Ажалшадые дарлан мүлжэжэ, «алмалта» хэхэ гэһэн правительственна политикые ажалшад буруушааһан байгаа.

Юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгые зайсуулха, хүдэлмэригүйдэлгые усадхаха, сэрэгэй гаргашануудые багадхаха, предприятинуудта хүдэлмэриин үдэрые богони болгохо үргэн ехэ хүдэлөө үнгэргэхые Центральна Комитет шиидхэбэ.

РИМ

Экономическа асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ

ТАСС

Депутадуудай палатаар урда тээнь һайшаагдаһан 1977 оной финансын жэлэй гүрэнэй бюджедэй проектые Италиин парламентын сенат зүбшэн хэлсэжэ дүүргэбэ. Христианско демократическа партиһаа дэбжүүлэгдэһэн сенаторнууд тэрэниие баталан абахын түлөө дуугаа үгэбэ. Зүүнэй үзэлтэй партинуудай түлөөлэгшэд һаналаа бариа.

Бюджедынь туйлай ехэ — 13 600 миллиард лир дутагдалтайгаар түсэблэгдэнхэй.

Гэбэшье хүн зондо налог татабари ехээр ашажа, энэ дутагдалыень 9 800 миллиарда хүрэтэр бага болгохо аабзабди гэжэ правительство найдана.

ВАШИНГТОН

Дж. КАРТЕРАЙ ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

ТАСС

США-гай президентээр һунгагдаһан Дж. Картер Джорджи штадтахи Плейнс хотодо үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, шэнэ правительствада ушөө гурбан хүн һунгагдаба гэжэ соносхоо. Эдэнэр январиин 20-һоо үялгануудаа дүүргэжэ захалха юм.

Гарольд Браун оборонын министрээр томилогдоо. Президент Л. Джонсонэй правительствада тэрэ США гай агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй министр, харин мүнөө Калифорниин технологическа институдай президент юм.

Ажалай харилсаанай асуудалнуудаар мэргэжэлтэ, Техасай университедэй экономист Рэй Маршалл ажалай министрэй тушаалда дэбжүүлэгдээ. Юрист, эрхэнүүдэй талаар профессор негр эхэнэр Патриция Харрис гэр байра барилгын ба хото городуудые хүгжөөлгын министрээр томилогдобо.

Оборонын министрэй тушаалда хүниие томилхо гээшэ Дж. Картерта эгээл орёо асуудал байгаа гэжэ эндэ тэмдэглэгдэнэ. Шахардуу байдал һулаарулгые буруушаадаг, сэрэгэй бюджет үргэдхэхые уряалдаг байһаараа мэдээжэ болоһон Дж. Шлессинджерые оборонын министрэй тушаалда томилхыень сэрэгэй-промышленна комплексдо хабаатай тушаалтад баалаһан байгаа.

Шэнэ томилолгонууд тухай соносхол хэһэнэйнгээ һүүлээр Картер корреспондентнүүдэй асуудалнуудта харюусаба. США-гай сэрэгэй бюджет хороохо. Урда Корейһээ американ сэрэгүүдые гаргаха тухай һунгалтын урда тээ үгэһэн найдуулганууддаа дүүргэжэ шадаагүй һаа, гомдохо голхорхо байнаб гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Президентын тушаалда ороһон түрүүшынгээ жэлдэ США-гай сэрэгэй бюджедые хороохо талаар Дж. Картер тодорхой тоо баримтануудые дурдабагүй. Урда Корейһээ американ сэрэгүүдые гаргаха тухай, энэ ябуулга «тон удаанаар, тон болгоомжотойгоор» үнгэргэгдэхэ байнг гэжэ тэрэ хэлээ.

БЕЙРУТ

Экономико һэргээхэ зорилготойгоор

ТАСС

Ливанай экономико һэргээхэ хэрэгтэ Саудовска Арави, Кувейт туһалхыень үзүүлхээр бэлэн байһанаа тэмдэглээ гэжэ тэрэ хэблэлдэ толилогдохо мэдүүлгэ соогоо заагдана. Финансын туһаламжа абаха зорилготойгоор Ливанай правительство бусад Араб оронуудтай холбоо барисаагаа үргэлжэлүүлжэ байна гэжэ С. Хосс мэдүүлээ.

«Аль-Кифах Аль-Араби» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, граждан дайнай үедэ ороной промышленностьда 1,6 миллиард ливан фунтын үнэ сэнтэй гарза хохидол ушаруулагдаһан байна гэжэ мэргэжэлтэд сэгнэнэ. Предприятинуудай 30 процентнь һандаргагдаа.

Гэхэтэй хамта, Ливанда эсэргүү харата ябуулгануудаа Израилиин сэрэгшэд үргэлжэлүүлһээр. Хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Израилиин сэрэгшэд Урда Ливанай Бинт-Джебейлиь хотые, Тири, Кафра, Рашав тосхонуудые ехэ буугаар буудаһан байгаа. Израилиин сэрэгэй катернууд Тир хото шадараар Ливанай уһа руу нэбтэрэн оробо. Израилиин агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй самоледууд ороной урда районууд дээгүүр тагнуулай ниидэлгэнүүдые хэнэ.

ПАРИЖ

Түбэг бэрхэшээлнүүд урдамнай хүлеэнэ

ТАСС

1977 он хүшэр хүндэ байха юм гэжэ Франциин Республикын президент В. Жискар д'Эстэн экономическа үндэһэн асуудалнуудта зорюулжа, Франциин телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

Юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгэ, гадаадын дэлгүүр дээрэ француз эд бараанай үнын бууралга гэхэ мэтэ асуудалнуудһаа уламжалан, Франциин экономическа байдал түбэг бэрхэшээлдэ оронхой гэжэ президент тэмдэглэбэ. «Алмалта арьбалахта хэлгын айхабтар шанга түсэб» бэелүүлхые правительство хараална. Энэ түсэб ороной урда табигдаһан орёо бэрхэшээлтэй экономическа асуудалнуудые үргэн ниитэ ажалшадай аша туһаар бэелүүлхые хараална гэжэ демократическа партинууд, профсоюзууд мэдүүлнэ.

ВАШИНГТОН

ДҮНГҮҮДЫНЬ ХУБИЛААГҮЙ

ТАСС

Президентын тушаалда кандидадуудай түлөө һунгамалнуудай дуугаа үгэлгэ декабриин 13-да Холбоото Штадуудта хуулитаар үнгэргэгдөө. Тэрэ ноябриин 2-то үнгэргэгдэһэн һунгалтын дүнгүүдые баталба. Энээнэй үндэһөөр демократическа партиин кандидат Дж. Картер республиканец Дж. Фордые илаһан байгаа.

Гуримай ёһоор, США-гай президентын һунгагшадай сэхэ дуугаа үгэлгөөр бэшэ, харин һунгамалнуудай коллегеэр дамжуулан, эдэнэй дуугаа үгэлгөөр һунгагдадаг байһаниинь мэдээжэ.

Ноябриин 2-то болоһон һунгалтын үедэ 538-най 297 һунгагдамал Дж. Картерай түлөө, 241-ниинь Дж. Фордын түлөө дуугаа үгэһэн байгаа. Декабриин 13-да болоһон ябуулгануудай дүнгүүдээр лэ бүгэдэ хуушаараа үлэбэ.

Тоолон гаргаһанай ёһоор, ноябриин 2-то үнгэргэгдэһэн һунгалтада дуугаа үгэхэ эрхэтэй американецуудай 54 процентнь һунгуулиин урнанууд руу бюллетеньнүүдые табиһан байна. Энэнь 1948 онһоо хойшо эгээл ахир бага дүн болоно.

АРХИ—АМИ НАҺАНАЙ ДАЙСАН

„САЛИН УГААЛГА“ БА БУСАД ШАЛТАГААНУУД

АРХИДА оролго (алкоголизм) гээшэ ёһотой үбшэн гэжэ хүн бүхэн ойлгодоггүй. Саг үргэлжэ, удаан саг соо архи уужал ябахадаа, хүн тэрэ үбшөөр үбшэлдэг.

Архида оролго гэхэ гү, али **алкоголизм** гэһэн томьёо үгэ хадаа үшөө ондоо удхатай юм. Тэрэ юун бэ гэхэдэ, архидалгые **социальна асуудал** гэжэ хараха зэргэтэй. Үргэн нинтэ зоной дунда архидалга хэтэрмэ үлүүгээр дэлгэрүүлхэдээ, хүнүүдэй бэсын элүүртэ, ажаһуудалда, экономическа байдалдань муу нүлөө үзүүлнэ бшуу. Тиимэһээ олон нютагуудта архида оролго медицинскэ, экономическа шанартай асуудал гэжэ харгдадаг.

Харин манай орондо хүниие мүлжэлгэ, хүдэлмэригүйдэлгэ мэтын архидалгые хэтэрүүлмээр социальна шалтагаанууд үгы хэгдэнхэй гэжэ мэдээжэ. Харин **социально-психологическа** шалтагаанаар лэ манай орондо зарим хүнүүд хундага үргэхэ дуратай байдаг. Жэшээнь, архинша бүлэ соо үдэһэн үхибүүд хожомоо тэрэ ундаһаа арсахагүй байжа магад; түрэһэн үдэрөө, үнгэрхэдөө, үхибүүдэйнгээ жэлтэй, хоёр жэлтэй болоһые тэмдэглэн архидадаг ушар үзэгдэхэ; түрэ наран, найр зугаа гээд лэ тоолобол олон ааб даа. Эдэ мэтын ушарнуудһаа архидалгын шалтагаан олошоржо, зарим хүнүүд өөһэдөөшье мэдэнгүй, тэрэ хорон унданда шунашадаг ха юм.

ҺҮҮЛЭЙ үедэ хүн зоной байдалай һайжархада, хэрэггүй ёһо заншал зарим зоной дунда дэлгэржэ байна гэжэ ажаглагдаа: долоон хоногтоо хоёр үдэр амархадаа, заатагүй субботодо сугларжа архидадаг хүйхэрнүүд олон болонхой. Үгышье һаа, «салин угааха» гэһэн муу муухай ёһо заншал хаанаһаа мүндэлөөб? Илангаяа залуу хүдэлмэришэнэй түрүүшынгээ салин абахада, нүхэдынь гү, али мастерынь, зарим ушарта гэртэхиниинь «түрүүшые салин угаабабди» гээд архидаха шалтагаа олодог. «Шалтагта — билтаг» гээд лэ залуу хүдэлмэришэд архидалгын түрүүшын хэшээл гарана бшуу.

Уулзахадаа архидаха, алибаа юумэ худалдажа абахадаа, «угааха» гэхэ мэтын ушарнууд имагтал архи ууха дуратай хүнүүдтэ шалтаг боложо үгэдэг бэшэ аал? Архигүйгөөр дүтын нүхэсэл байдаггүй юм гэжэ зарим хүнүүд юундэшьеб тоолодог. Тиимэшүүл архи уудаггүй хүнүүдтэ этигэлгүйгөөр, шоо үзэнгээр, һэжэглэнгээр хандадаг.

Айлшадые заатагүй архяар хүндэлхэ ёһо гурим хадаа архидалгые дэлгэрүүлдэг шалтагаанай нэгэн мүн. Айлшадые уриһан бүлэнэр стол дээрэ заатагүй хэдэн шэл архи табихадаа, амаргүй ехээр хүндэлжэ байнабди гэжэ ойлгодог. Хэрбээ «архиие горхон болотор урадхуулаагүй һаа», хэһуур зон, айлшадые хүндэлжэ шададаггүй гэжэ сууда гарахабди гэжэ тэдэнэр айдаг. Имэ ушарта имагтал стол дээрэ табигдаһан архи хүнүүдые нэгэдүүлдэг, үнэн дээрээ архигүйгөөр аяга сайгаа һороходоо хөөрэлдэхэ юумэн байхагүй. Энэмнай ёһотой нүхэсэл болоно гү? Үгы даа!

БҮЛЭ ДОТОРОЙ архидалга үхибүүдтэ муу нүлөө үзүүлдэг гэжэ дээрэ дурдаа һэмди. Эхэ, эсэгын жэшээ гээшэ юунһээшье үлүүгээр үхибүүдтэ нүлөөлдэг. Хэрбээ түрэлхидынь архида дурагүй, тэрээн тушаа муугаар хэлэдэг байгаа һаань, үхибүүн балшар наһанһаа тэрээндэ ой муутайгаар ургаха болоно.

Хэрбээ эхэнь гү, али эсэгэнь ходо архидадаг байбал, үхибүүндээ муу нүлөө үзүүлхэ жэшээтэй. Архида ороһон залуу хүнүүдэй олонхинь анха түрүүн гэртээ архиин амта үзэһэн байдаг. Архинша эсэгэ хүбүүндээ архи аягалаад:

— Нэрыемни нэрлүүлжэ ябаха бэетэ хүбүүмни гээшэш! Уужархи энээниие, — гэдэг ушарай үзэгдэдэг байһаниинь нюуса бэшэ. Харин архи гээшэ залуу хүнэй шуһанда хоро хүргэхэдөө, угаа түргэн гэжэ эрдэмгэд элирүүлһээр үнинэй юм.

Бүлынгөө ямар нэгэн һайндэр тэмдэглэхэдээ, үхибүүдээ столдо һуулгадаг гуримтай хүнүүд бии. Эхэ, эсэгынгээ, айлшадай архи уухые, хүхюун болохые үхибүүн нюдөөрөө ажаглажа, **архи ууха гээшэ зохид юумэ байгаа ха** гэһэн тобшолол ураг тархи соонь бэхижэлэ ха юм. Тингэжэ архида «хүндэтэйгөөр» хандалгын **түрүүшын хэшээл** гарана. Өөрөө эсэгэдээ баалуулжа, түрүүшынгээ хундага уужархихадаа, хүбүүн **хоёрдохи хэшээлээ** гарана.

Бүлэ доторoo түрүүшын хэшээлнүүдые гараһан залуу хүбүүн гудамжанууд гаража:

— Битнай горитойхон архи уугаад диилдэдэггүй бшууб даа! — гэжэ һайрхаад, эхэ, эсэгынгээ үгэһэн мүнгөөр архи абажа, тэдэнэйнгээ хараһаар байтар уужархёод, нүхэдэйнгөө нюдэндэ баатар шэнгээр харагдаха. Тингэһээр нүхэдынь тэрэнээ һажаажа, баһал тиимэ «баатар» болохо гэжэ туршаха.

Зарим хүнүүдэй өөһэдынь **доторой** шэнжэ шанар архидалгын шалтагаан болодог. **Психическэ** гэхэ гү, али **ухаан бодолойнгоо** талаар хүсэд хүгжөөгүй хүнүүд архида оросотой байдаг. Тиимэшүүл бага наһандаа бирагүй бүлэдэ хүмүүжэһэн, түрэлхидтээ үгээ ойлгосохоо болёод, эртэ «гудамжын мэдэлдэ» ородог. Тингэжэ гудамжын «харанхы нүлөөндэ» орожо, архинша болохо түрүүшын алхам хэдэг гээшэ.

Үгышье һаа, эхэ, эсэгэнь хүбүүгээ ехээр эрхэлүүлһэн, **манай үхибүүн ондоохон гарбалтай, бараг хүн** гэһэн мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлһэн байбалнь, тэрэнь хожомоо бэеэ дааһан замдаа гарахадаа, юушье хэжэ шадахагүй, ажабайдалай бэрхэшээл дабаха зориггүй байжа, урмаа хухараад, этигэлээ барагдажа, «зоболонгоо» архяар даруулжа эхилдэг.

Би врач хүн хадаа эдэ мэтын ажаглалтануудые нэгэтэ бэшэ хэһэн байнаб. Юуб гэхэдэ, архида ороһон, бэеэ барижа шадахаяа болиһон хүнүүд психоневрологическа диспансертэ аргалуулхаяа ерэдэг юм. Архида ороһон хүнэй бэе муудажа, ухаан бодолынь балартажа, өөрыгөө тэрэ шалгажа, шэмхэжэ, шүүмжэлжэ шадахаяа болиходоо, аймшагтай болодог шуу.

АРХИДА орошоһон хүниие аргалха гээшэ бэрхэтэй. Имагтал **өөрөө** бэеэ барижа, архи уухаяа огто болёо һаа, архиингаа хорхойе доро даража, бэеэ һайжаруулха аргатай байха.

Үбшэн Ж. 1919 ондо түрэһэн. Уг гарбалынь элүүр. Хүгжэлтэнь нормо соогоо байһан. Һайн һурадаг, ехээр ном уншадаг, яһала хүгжэлги хүбүүн гэжэ тоологдодог һэн. 1966 ондо дунда һургуули, 1968 ондо техническэ училищи дүүргээ.

Тэрэ хүбүүн 1966 ондо һургуули дүүргэһэнэй баяр баясхалангай үдэшэ гэртээ һогтуу ерээ. Гэртэхиниинь ехээр сэдьхэлээ зобоһон, хүбүүгээ зэмэлһэн байгаа. Хүдэлмэридэ ороһон жэлдээ хүбүүн хэды дахин һогтуу ерээ (эсэгэнь удаан болзорой командировкодо ошоһон байгаа). Талаан буруулхадаа, хүбүүн архида дуратай мастерта тудалдажа, тэрээнь уулгажа һургаа бшуу. Һанаагаа зобоһон гэртэхиниинь архинша мастерһаа холодуулха гэжэ хүбүүгээ ондоо хүдэлмэридэ оруулба. Теэд архиин хорхой залгижа үрдиһэн хүбүүниинь уухадажал ябаа. Һүүлдэнь хэлхээ холбооной албанда хүдэлдэг болоходоо, Ж. гэгшын уухаиь түргэдэбэ. Бүри өөрынгөө начальнигтай архидадаг болоо. Тэрэнээ гэртэхинһээ нюудаг һэзб даа. Тингэһээр Ж. хүнһөө мүнгэ уриһаар абадаг болобо. Гэртэхиниинь эмхи зургаанайнь хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна организациин ашаар хүбүүндээ нүлөөлхэ гэжэ оролдоо.

Тингэжэ 1970 оной хабар психиатрическа больницын архиншадые аргалдаг таһагта Ж. аргалуулхаар эльгээгдэбэ. Больницада байхала залхуурдаг байгаа. Уданшьегүй тэндэһээ гараад, гурбан һарын туршада уугаагүй. Гэбэшье уданшьегүй түрүүшынгээ «нүхэдэй» хүреэ соо орожо, дахин архидажа захалаа. Баһал гэртэнь хэрүүл, шуугаан эхилээ.

1970 оной намар Ж-е сэрэгэй албанда татаба. Албаяа гаража байхадаа, үсөөн удаг болоо. Гэбэшье хааяа баридаг лэ һэн хаш, юуб гэхэдэ, журамай талаар хэһээлтэдэ ородог байгаа. Албанайнгаа дүүрэхэдэ, зургаан һарын туршада уунгүй ябаа. Тиимэһээ һайнаар хүдэлдэг болоо, институтда орохоёо бэлдэжэ эхилээ. Салингаа гэртээ бүхэлеэр асардаг болобо.

Тингэжэ байтарнь, тэрээнтэй нүхэсэдэг басаганиинь командировкодо ябашоо. Тэрээхэн «сохилтые» даангүй, Ж. гэртээ һогтуу ерэбэ. Тэрэ үедэнь институтда оролгын шалгалта эхилжэ, Ж. институтда яһала ороо. Гэбэшье өөртэйнь адли хүнүүдтэй нүхэсөөд лэ, үнөөхимнай архидаһаар лэ ябаа. Гэртээ ерэжэ хонохоёо болёод, һүүлэй һүүлдэ һуралсалаа орхибо.

Ж. хадаа номгон абаритай хүн. Теэд һогтон гэхэдээ, зан муутай, бүдүүлиг, хэрзэгы, худалша, салшаа болошодог.

Һүүлэй һүүлдэ ажабайдалда хамаг һониноо буурашжа, орёохон заигилаань бүри зангиржа, тэрээнһээ гаража шадахаяа болёоб гэжэ һанаһан Ж. бэеэ хорложо үхэхэ тухай бододог болошоо. Ядахадаа, дахин эмшэдтэ хандаа һэн. Зүгөөр архи уухаяа болихом гэжэ өөрынь оролдоогүй һаа, бэеэ баряагүй һаа, һайн болохонь бэрхэтэй.

Иигэжэ һургуули дүүргээд, ууһан түрүүшын хундага, ажабайдалайнь эхиндэ хүреэлһэн хүнүүдэй уулгаһан архи эдир хүбүүнэй хүсэд хатуужаагүй нервнэ системые түргөөр «эдижэ» эхилээ бшуу. Ажабайдалай зүб замда тэрэниие гаргахын оронда халтирхай зүргэ тээшэ түлхиһэн бүдүүн хүнүүдые шоо үзэхөөр.

Сэхыень хэлэхэдэ, хуулиин наһа гүйсөөдүй эдиршүүлые архи уулгажа һургаһан хүнүүд РСФСР-эй уголовно Кодексын 210-дахи статьягай 1-дэхи пунктын ёһоор хэһээлтэдэ хабаадуулагдадаг юм. Эдиршүүлдэ архи аягалхынгаа урда тэд ямар гэм хэхээ, ямар харюусалгатай байнаа һэбхи заримашуул мэдэдэг болоһой!

БАЙН-БАЙН архида оролгын үшөө нэгэ жэшээ дурдая. Үбшэн О. 1929 ондо түрэһэн, инженер хүн. Бага наһандаа ажалша хүбүүн байгаа. 9-дэхи класста һуража, 17-той болоод байхадаа, түрэлхидэйнгөө зүбшөөлөөр гэртээ нүхэдөө урижа асараад, нэгэ-хоёр хундага уудаг болоо. Хүбүүнэйнгээ энэ абарниие гэртэхиниинь хөөршөөжэ, эдиршүүлэй «юрын» зугаада һаналаа табяагүй.

О. 1948 ондо дунда һургуули дүүргээд, Москвада Бауманай нэрэмжэтэ дээдэ техническэ училищада ороо. 1949 ондо һамга абаа. Айлда ошоходоо гү, али һайндэртэ бага зэргэ уудаг байгаа. Тингэжэ тэрэнэй махабада архиин хорондо абтажа эхил... бшуу. О. уур муутай ...жо захалаа.

Һуралсалаа дүүрг... 1954 ондо муу нүхэ... ушараад лэ, саг үргэ... архидадаг болоһон байг... Галзуурһан шэнги, һогт... доо хуугайлдаг, үйлэ му... тай хуби заяандаа гэмш... үйладаг байгаа.

1960 оной сентябрь ... түрэлхидэнгөө баалалт... аргалуулба. Жэл тухай ... гүй ябаад, ажалдаа һайна... хандадаг. түрүү инже... болоо. Эрдэмээ дээшэлүү... зорилготойгоор аспирантур... да ороод, эмшэдтэ хара... хаа болёо. Жэл үнгэрх... хуушан нүхэдтээ дах... ушаржа, баһал архи уу... болобо. 1962 ондо хэ... хоногоор архидажа эхил... Һүүлдэнь түрэлхидэйн... үгэдэ орожо, тэрэ хүн ... хин аргалуулаад, ... уухаяа болинги.

ЯМАРШЬЕ архи би... ханаааршье уубал, хүн... бэедэ хорон болодог ... элирүүлэгдэнхэй. Зарим ... нүүд эдеэлхынгээ ... «нэжээдые баридаг» ... тай. Тинхэдээ хорон ... харин эдиһэн юумые шэ... хэ эм болоно гэжэ тоол... Бишыханаар уухада х... хүргэхэгүй гэһэн һанамж... ородой агууехэ физи... И. П. Павловай буруу... даг байһаниинь дэмы бэ...

Архидалга имагтал хүн... бэедэ бэшэ, харин ооши... водошье, гэр бүлэдэшье хо... хүргэдэг. Архиншадые т... рожо байһан хүн зон тэдэ... дэ тэсэмгэйгээр хандан... үсэд шангаар тэмсэхэ ... той.

«Архи арбан гурбан ... лоотой» гэдэг. Бидэ ... статья соогоо архида... социально - психологиче... үндэһэн тушаа тоотобод... Архидалгын ондоо ша... тухай удаадахи статья ... гоо хөөрэхэбди.

Н. РАДНАЕВА,
психоневрологическа диспансерэй врач.

ТОЛИ

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Ажал алдарта хүргэхэ,
Архи шабарта шинхаха.
Архиншын үгэ—үгэ бэшэ,
Араатын хатар — хатар
бэшэ.
Ажалаараа баяжадаг,
Архяар үгырдэг.

Хатуу хара —
Харгын хаалта,
Хушын һамар —
Ажалда һаалта.
Ажал хэжэ, хүн болодог.
Архи ужа, нэрээ
хухардаг.

Архиһаа—гэнтын аюул.
Зуруулай гол хээрын
хагда шатаадаг.
Зуун грамм хүнэй элгэ
шатаадаг.

С. БАЛДАЕВАЙ
суглуулбариһаа.

Басни

НОХОЙ БА МИИСГЭЙ

Элбэг Манзаров

Мяхаша нэгэ Миисгэй
Маһалзаба Нохойн урда:
— Нам шэнги ангуушан
Мүнөө дээрээ үгы эндэ,
Һолонго, булган,
хэрмэндэш
Хүсэ хүрэхэб ямараашье
Хүршэ нүхэр, намая
Хүбшэ тайгада гарахадаа,
Хэлэжэ байыш, — гээд,
Һахал амаа аршасагаан,
Хүхюу хүлеэн һууба.
Нохой бодолгото болобо:
«Нээрээшье» — гэжэ
шиидэбэ...
Хойто үглөөнь хоюулан,
Хүбшэ тайгада гаража,
Хура бороодо
сохюулһаар,
Хүрэжэ ерэбэд отогто.
Отог соо дулаахан даа,
Ороходош урматай.
Сай, дабаһан, зуруул,
Саахар, аяга, шанага,
Хуурай түлеэн, пеэшэн
Хуу бии эндэ.
Нэбтэ нороһон Миисгэй
Ехээр маһалзан баярлаба:
— Манда, нүхэр, хэн
ингэжэ
Модон соо бэлдээ
гээшэб?
Хоюулан бидэш
золтойбди,
Хангайн эзэн хараал, —
гээд,
Хээли бэеэ шаража,
Хэбтэжэл жаргаа
Миисгэй.
Ойр зуурахан амараад,
Ооголбо Нохой
Миисгэйе:
— Ошожо түлеэ асара,
Ондоо тээшээ ябахабди.
Пеэшэнэй хажууһаа
Миисгэй
Яашье хобхоржо
үгэбэгүй.
Ябаха болоһон хойноо
Яахашииб түлеэгээр.
Хэндэ һайнда орохоёо
Хуурай түлеэ
бэдэрхэмнииб,
Сагаа энээндэ баранхаар,
Саашаа түргэн болоёл,—
гээд,
Гулдагар бэеэрээ
һуняаһаар,
Газаашаа гарахаяа
тэгүүлбэ.
Аалихан һууһан Нохой,
Аржаганан хэлэбэ
Миисгэйдэ;
— Агнахамни гэжэ
дахин
Ама бү гара!
Гэртэхи муу хулганаагаа
Гэтэбэлшиин болоо, —гээд,
Хуурай түлеэ бэдэрхээ,
Һүхөө буряад гараа һэн.
Үнөөхи хөөрүү
Миисгэйгээ
Үлдэжэ гэртэнь ябуулаа
һэн.

* * *

Хара бэеэ хараашад
Хаа-яа ушарагша.
Хараа гүт тэдэнэрые?

Мүрэн горход урасхал долгёо татаад,
Мүльһэн хушалга дороо аалин нойрсоо.
Мүнхэ саһата мундарганууд яларaад,
Мүнгэн дуулгань наранда наадаа.
Хирмаг саһан дээрэ ангай мүрнүүд
Аржагар тамгадал элихэн харагдана.
Хэрмэшэ нохой эзэнээ дахуулан,
Агнуурида гараһандаа урма баяртай.

С. БАЛДУЕВАЙ фотоэтюд.

Шог

АЙМХАЙ ХОЁР

Б. АРСАЛАНОВ

Зунай аяма халуун үдэр Хадын бооринн зуһаланай фермэһээ Шантаанай Сагаалай тэргэдэ сар хүллөөд, тужа руу түлеэндэ ошобо. Нэгэ заа урид мүн баһал шаргатай сар хүтэлэн майлын нүгөө ташалангаар Харпуухайн Доржо гэжэ үхэр адуулдаг арбан табатай хүбүүн һүхэ һүүшлээ тэргэдээ ашаад, яаралгүйхэн түлеэ отолдог газарта хүрэшэлэн байгаа.

Тэрэ зун Хадын бооринн орщон тойрон баабгайнууд элбэг байжа, хаа-яа эндэ тэндэ үзэгдэдэг, шоргоолжоной бута малтаһан мүрыншье байха, заримдаа фермэ руу һүниндөө ерэжэ, һаалишадай суглуулжа байһан аарса хайрсаг сооһоонь эдижэрхиһэн байгша һэн.

Сагаалай Доржо хоёрой түлеэндэ ошохо һамбаанда үдын һаали захалжа, һаалишан эхэнэрнүүд малай хашаа соо хүнэгүүдээ хангирган үнеэдээ һаана.

Үбһэндэ гарахаяа түхеэрһэн эрэшүүл һоно батаганаа үргөөн, гэрэйнгээ һүүдэртэ тамхяа бааюулан, тоног тохомоо заһаха юм.

Заахан үхибүүд шаг шууяа табилдан аляархан наадажа, гэрнүүдэй хоорон дуур гүйлдэнэ.

Гэхэшье зуура, фермын хидэй гэнтэ харан гэһээнь, майлын зүүн ташалангаар Харпуухайн Доржо ори шашха табиһан юумэ мэдээ ухаагүй фермэ руугаа гүйжэ ябаба. Харин майлыч баруун ташалангаар Шантаанай Сагаалай нюдөө бэлтылгэжэрхинхэй фермэ руугаа унин тооһон табилуулжа ябаба. Хоюуландаа энгэр захаяа сэлижэрхинхэй, тэргэтэй сарнуудынь харагданагүй.

Ойлгожо ядаһан хүнүүд ямар гай тодхорынь тохёолдобо гээшэб, ямар юумэн гэгээн үдэр дунда энэ хоерыемнай тужа сооһоо намнаа гээшэб гэжэ гайхан, баран бүтүү зогсонод.

Урид ерэһэн Сагаалайнь ушар шалтагаанаа мэдүүлжэ, тужа соо ерэн гэһээм саанам юм гү, наанам юм гү, нэгэ ойлгосогүй юумэн юрэ бусаар түс-түс, тон-тон гэжэрхибэ. Мэтэр хойноһоонь Доржо ерэхэдээ, юун болобо, яабаш? гэхэдэнь түлеэ отолжо байхадамни модоной саагуур лүс-лүс гэшхэлһээр нэгэ ойлгосогүй амитан минии урдаһаа аймшагтай ехээр амилаад, гүйжэ ябаа гээшэл даа, битнай хойшоошье харангүй гүйн гэһээм, тэрэмни намһаашье хурданаар намтай зэргэлээд, модоной саагуур хойноһоомни гүйһэн хэбэртэй шэнги байба...

Доржын хөөрэжэ дүүргээдүйдэ ушарынь ойлгоһон хүнүүдшье, тэндэ байһан Сагаалайшье, хүн баран эльгээ тэбэрин энеэлдэшэбэд. Доржо Сагаалай хоёр түлеэндэ ошоходоо, хэн хэнэйнгээ мүн баһа түлеэндэ ошоһониие мэдэнгүй, тужа соо бие бэеһээ айжа, тэргэтэй сарнуудаа орхин, майлын оройһоо фермэ руу ухаа мэдээгүй гүйлдэжэ ерэһэн байбад.

БАЙРОНАЙ ГАРААР...

Лондоной нэгэ банкда 150 жэл хадагалаатай байһан чемодан нээхэдэнь, сэгнэшэгүй үнэтэ тон шухаг юумэнүүд байба. Агуу поэт Дж. Байронай гараар бэшэгдэһэн «Чайльд Гарольдын аяншалга» гэһэн поэмэ, П. Шеллиин бэшэһэн «Ухаан бэлигтэй уран һайханда магтаал», «Монблан» гэһэн шүлэгүүд олдоо. Тэрэ саарһануудай хажууда Св. Елена аралда сүлэлгэдэ байһан император Наполеоной зарасын дневник байлсаа.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Хүн бүхэнэй хуонгаһаа»— түрүү бэшэг. «Ажалай илалтаар жэлээ түгэсхэе!»— суглуулбари. ТАСС-ай материалнууд. «Нүхэр Л. Корвалан Москва ерэбэ». «Л. И. Брежнев Л. Корвалантай уулзаба». Указ.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Хоёр ондоо дүн»—В. Алешинагай статья. «Дутуу хэгдэһэн шэнэ барилга»—В. Прохоровой статья. Сошордомо дохёо. «Вагонууд байһаар...»—В. Кротов Э. Фадеев хоёрой статья. «Совет орон: шэнэ һонин»—суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда. «Ниитын журам наринаар сахиха»—Н. Маншеевэй корресподенци. «Уншагша хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлнэ»—суглуулбари. «Һолонгын эхилдэг газарта»—АПН-эй материал. Түби дэлхэйн һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Субботын хуудаһанай материалнууд. «Хозяюшка»—суглуулбари. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
«Орбита». 11.10 — «... лөөнэй почто» — хүгж... дамжуулга. 11.40 — «У... зураашад тухай хөө... нүүд». РСФСР-эй габь... уран зурааша Б. Щер... 12.15 — «АБВГДейка». 12.45—«Новогодние при... лючения Маши и Вити» —... кинофильм. 14.00 — Шэ... һонин. 14.10—«Элүүр энх... байлга». 14.45 — «Проделки... судьбы или с легким ... ром!» —кинофильм (1-... сери). 18.00 — «Время». 18.30 — Боксоор СССР-... эгээл эрхим чемпион бо... хын түлөө мүрысөөн. Т... гэсхэл. 19.30—Уласхо... дын байдал тухай «Пра... да» газетын политиче... шэнжэлэгшэ Ю. А. Ж... хөөрэнэ. 20.15 — СССР... арадай артистка Б. Руд... кын концерт. 21.00—Шэ... һонин. 21.15—Забһарлалт... 21.25 — Хоккейгээр эди... шүүлэй мүрысөөн. ЧССР—Канада. 23.15—ССР Со... зай Ехэ театрай баледэй а... тистнарай концерт. 24.00—«Время».

ТААБАРИНУУД

Жэн торгон захагүй,
Жэжэ субад нүхэгүн
(огторгой, одод).
Эмниг дааган
Эльгэн хада үдьхэлөө
(хэнгэрэг сохихо).
Шулуу нүхэлөөд, хүнэг хэбэ,
Шубуу һаагаад, тараг бүрибэ
(бэхэ, лагбан).
Алсай аманда
Галсай баригдаа
(тобшо тобшолхо).
Галба газар долёогоо
(гуталай ула).
Ганса модонһоо гайтажа,
газар дороо түйтэжэ,
ондороон столб мүргөө,
хандараан харша мүргөө
(худаг).
Гал голтой
Уһан гүзээтэй,
Алтан арһатай
(самовар).
Хойноһоо ерэһэн
Хойбоохон
Хоёр хүлдөө тамгатай
(алаг дааган).
Шобогор хадын оройһоо
Шуһан бороо ороо
(малгайн залаа).
Үхэһэн морин
Хатаһан тушаатай
(хашаагай гасуу).
Гулбаа ноён гушан хүлтэй
(борной).
Залуухан хүбүүн
Залаадаа эдеэтэй
(таряанай боолто).
Монголһоо ерэһэн моёохон
Модон дээгүүр гүйдэлтэй
(хэрмэн).
Үндэр хадын үбэртэ
Үншэн ганса хайлааһан
(хүйһэн).
Жалга соо жаран бөө
бөөлөө
(ороохоной бусалха).
Ябахадам мүр гаранагүй,
Отолходом шуһа гаранагүй
(онгосоор ябаха).
Хуһанан хүндыдэ хонодог,
Хөни ямаа эдидэг
(хутага).
Хадын саанаһаа
Халзан сагаагшан
Маара маараһаар гараба
(һара).
Шубуун шэнги хоолойтон,
Шуудан шэнги гэдэһэтэй
(гүсэ).
Бургалтайда буга дуугараа,
Бургааһанай үзүүртэ гал
сахилаа
(буу табиха).
Алагхан азарга
Алтанхан һүүлтэй
(шаазгай).

Ч. МИТЫПОВЭЙ
суглуулбари.

ГАРБАЛҺАА ТАҺАРАН ГАНСААРДАБА

ОНТОХОН

Эртэ урда сагта һэн ха. Хулганаан түрэлтэнэй ахалагша Хуумаан шэхэтэ хаан албата зоноо эрьежэ, аймаг түрэлхидөө бүридхэжэ ябатараа, һарьмай далитында ороходонь, гэрэй эзэн үндыжэ бодобошьегүй, үндэр түрэлтые бараалхабашьегүй. Хэрэг ушараа хэлэжэ, хэн байһанаа мэдүүлхэдэнь, би танай түрэлтэн бэшэб, танние танихашьегүйб. Үргэн далита, Үрэмшөө шубуун гээшэб. Этигэжэ ядабал энэ харагты гээд. һарьмай даляа дэлгээжэ һальбага-һульбага нарбагашан, углууһаа углуу хүрэтэр ниидэбэ ха. Тингэжэ тэрэниие ябуулаад байтарнь, үргэн далита Үрэмшөө шубуун тухай үгэ хүүр таража, замби түбидэ зар тунхаг болошобо.

Далита шубуудай ахалагша Гарууди хаан тэрэ тунхаг дуулахадаа, элшэн зарсанараа дуудажа, энэ дэлхэйдэ түрэһэн аад, элитэ намда мэдэгдээгүй эгээл ямархан шубуун хаана, хэнһээ түрөө юм, хэды шэнээн бэетэй юм, хэн гэжэ нэрэтэй юм, түргэн шалгажа тодоруулаад, түрэлхидэй дансада бэшээд, ерэгты гэжэ эльгээбэ.

Гарууди хаанай элшэнэрэй үргэн далита Үрэмшөөгэйдэ ерэхэдэнь, Үрэмшөө баһал үндыжэшье харабагүй, үгэ хүүршье хэлэбэгүй. Хэрэг ушараа дурдажа, хаанай зарлиг дуулгахадань, би танай түрэлгэн бэшэб, танай хаанай албаташье бэшэб, һарьмай далита һарьһа-эрбээхэй гээшэб гэбэ. Этигэжэ ядабал энэ харагты, таанар шэнги үндэр дээгүүр ниидэхэ үдэ һодоншье намда үгы бшуу, —гээд, һарьмай даляа дэлгээжэ, далишье гэжэ даа. даарахадаа хэдэрдэг дахамни, нороходоо нэмэрдэг далабшамни гээшэл даа гэбэ.

Тингэжэ тэдэнэрыешье ябуулаад байтарнь, һарьмай далита һарьһа эрбээхэй тухай үгэ хүүр таража баһал замби түбидэ зар тунхаг болошобо. Эрбээхэн түрэлтэнэй ахалагша Эреэн далита хаан энэ зэрэб дуулахадаа, ямар тиимэ эрбээхэй хаана, хэнһээ түрөө юм, хэды шэнээн бэетэй юм, хэн гэжэ нэрэтэй юм, бүрин шалгажа элирүүлээд, бүлын гэшүүндэ батаажа, бүридхэлэй дансада бэшээд ерэгты,—гэжэ түшэмэд ноёдоо тэрээндэ түргэн элшээр эльгээбэ. Эрбээхэй хаанай түшэмэдэй эгтээ яаража ерэхэдэнь, һарьһа эрбээхэй һааахаржа, дээдэ түрэлтын түшэмэдгэ дээрэлхүү бардамаар үһэрибэ. Ехэ дээдынгээ зарлигаар ерэһэн ушараа хэлэхэдэнь, би танай түрэлтэн бэшэб, танай хаанай албаташье бэшэб, хурса шүдэтэ хулгана түрэлтэн гээшэб гэбэ. Эреэн марьян эрбээхэйнүүд эндэһээ түргэн тонилогты. Тэрэгүйдэ таанарые хаантай, хаалгашантаиетнай хахангүйгөөр залгижархихаб,—гэээд, үргөө заадан эбһээлжэ, үүдэн шүдөө харуулба, ама хамараа долёожо, араан шүдөө хабирба. Тингэжэл түрэлһөө таһаран төөриһэн. гарбалһаа таһаран гансаардаһан хурса һабарта, хулганаан шүдэтэ, һарьмай далита һарьһа эрбээхэй гэдэгнай зон нүхэдһөө зугадажа, зольборон зайгуултажа ябахадаа, харанхы нүхэндэ шэбээлжэ, харалган нюдэтэй болонхой, гэгээн гэрэлһээ һаргажа. гэрэй хүндыгөөр байрладаг, олоной нюдэнһөө далтиржа, углуу булангаар шэбээлдэг болоһониинь тэрэ һэн гэлэй.

Б. М. ДЫШЕНОВ
бэшэжэ абаба.

Редакторай орлогшо М. Н. НИМАЕВ

Манай адрес, телефонууд

Индекс: 670000. г. Улан Удэ, ул. Ленина, 35. Телеф... секретариат — 2 66 76 приемная — 2 54 93.

 Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-02121.